

המזכיר

עתון שבועי

ככל עניני החיים ועניני היהודים, לספרות ולמדעים.

תנאי החתימה	
לשנה	72 כח (11 סק)
לחצי שנה	36 כח (5 סק)
לרבע שנה	18 כח (2.5 סק)
בחץ לארץ	
לשנה	86 כח
לחצי שנה	40 כח
לרבע שנה	20 כח
מחיר גליון בודד בארץ	1.50 (סק)
בחץ לארץ	1.60

מחירי מודעות	
מקום כגודל המודע חוד	
לשלוש פעמים	36 כח
לשש פעמים	60 כח
לרבע שנה	75 כח
מחיר ברכת מו"ט או נחמת אבלים	
רוק כסף גליון	12 כח
שני ארוסה	1 כח
האדריסה למערכת	
HAMICPE, KRAKÓW	
Miodowa 22.	

Kraków, 5 grudnia 1919. גליון ט קראקא, י"ג בכסלו, ט' ושלח תר"פ.

על המצפה

בני הנעורים

אם כעשר או 15 שנה אנו שומעים כי מחנודי הציונים מודים בדבר אחד: הציונות החוריה את בני-הנעורים אל העם היהודי. בטרם חדרה הציונות אל החיים היהודיים, היה נדמה לפעמים, כי בא הקץ, עוד דור אחד ולא ישאר כל זכר מן העם היהודי. כי כמעט פעם נער עברי או לקק כל שהוא מעיקר הדעה, היה מעשהו הראשון לנוס מעמו, התבייש ביהרותו והלך לו אל אשר נשאוהו רגליו ובלבד שלא יעמוד במצוקת החיים היהודיים. מעשה ההתמוננות הפנימית הזה דאו הכל בחוש. ההשכלה שהפשה בספרותנו העברית את המקום הראשון, לא רק שלא עצרה כח לעמוד בפרץ צמני הורם ההזק, אלא שבסתר שאפה לכך, שלא יחדל הגרם, המשיכילים בת הדיא הוור באצבע השכה והערב על הציבה ועל הסיאוב, על החשכה ועל הרקב שבחיי היהודים, ולהפך: על האודה ועל הרחבה, על המהיה ועל הרעננות השולטות שם בעולם הרחב, הלכך אין להחמלא, שבני הנעורים ברחו, והם ברחו.

המשורר העברי הגדול של התקופה היא י"ל גרדון היה תמיד מלא יאוש, בהקיץ ובחלום החיצב לפניו המחזה המעציב, כי הוא האחרון במשוררי ציון ומאות קוראיו המה דקוראים העברים האחרונים, לדור הבא אחריו לא קה כלל: המה יאכדו הולכים הם, אולי למקום, משם לא ישונו, ובאמת מה זה יכלה ההשכלה

לחת לבני הנעורים, כו' לעכבם אצל הדגל? לא בלום השכלה, זאת הודו המשיכילים עצמם, הוא דבר הבא מן החוץ, וכל דבר טוב ויפה הוא רק מחוץ למחנה, ואולם בכית פנימה שוכב רק נוסם, שבין היום ומחר תצא נשמחו, ומה לבני הנעורים אצל הנוסם? המה יוכלו להיות רק במקום חיים רעננים, במקום שעתיד נשף, שנכון יום מחר, אצל יום אחמול לא יוכלו לשהות ובכית הקברות לא ישיילו, אפילו אם יראו להם שם מצבות נהדרות, כמו שעשו אותם החוקרים, בהכמת היהדותי כביכול, שהתמירו רק בהעבר היהודי, אבל לא האמינו בעתיד יהודי.

את העתיד נתנה הציונות לבני הנעורים, היא השיבתם אל חיים יהודיים, אל תקוה יהודית, אל פעולה יהודית, אל חובות חיים יהודיים, ובה משבתם אליה והחזרתם לעמנו, זה היה דומה לנס ואמנם פלא היה, אלא ע"פ דרך הטבע, כך היה צריך להיות וכן היה, מי ששאל, ואלה מי נדל? קבל תשובה פשוטה: התקוה החדשה, חובות החיים החדשים, יום המחר, כך רכשנו את בני הנעורים, שלנו היה כמו שבטאתי פעם, במאה אחוזים מלאים לפי איבותם ובתשעים אחוזים לפי כמותם.

אם עתה, בימים האחרונים, שמענו מתרעמים בחוני הציונים: ממו רגלי בני הנעורים, אינם עומדים עוד כמו עד כה בשתי רגליהם בתוך המחנה, המה מתרחקים מאתנו, ואחרים, שאינם מפקפקים כל כך, אומרים רק: אין דור חדש נוסף לנו, בני נעורינו אינם מתרבים, אם אמת הרבה, הרי בודאי היה נדאי להתעצב במראה ולחקור אם אין איוו תקלה בתנועתנו או בהנהגתה, אך בעיני אין הדבר נורא כל-כך, אני לא מצאתי, כי סרו כני-הנעורים מן הדרך ולא שאינם מעמידים ממלאי מקוםם, עדיין אני ראה התלהבות תמימה ועדינה הרבה

ומבקש גם פנים חדשות, אך במדה ידועה חש כחם וזה די לנו להתעצב, עלינו לחקור על הסבה, רק צריך להקרים דבר אחד: אלמלי נגלה המחזה רק בציונות, או היה עלינו לבקש את התקלה בתכניתנו או במנהלינו, אך באמת הגה זה מחזה כללי בכל תנועות הצבור, גם מחוץ למחנה אין טוב יותר, אלא אדרבה, שם בחוץ נרוע יותר, בעל-כרחנו נמצאת התקלה במסבות העת, אין שום ספק, שלא הפיכה המלחמה את האנושות, אלא העסיקה והרחיבה להשחיתה, ביחד עשתה אותה לרודפת בצע, אנשים וקנים וישישים אינם זוכרים ימים, שבהם היו בני האדם להושים אחרי המסון ואחר תאות נפות כמו עכשו ובני הנעורים נגדרים עם הורם, מעולם לא נראו, תנרים זעירים וצעירים בכל צעדי רגלנו כמו היום, נקל היום להעשיר והמספרי של עכשו כביכול אינו דורש כל חכמה וסבל שכן בנרות ונסיונות, אלא קצת חוצפה, המסכה הזאת סדחה ומשחיתה את בני-הנעורים וכובשה את הסופריות שבנשמתם, וכמנפה הלזו, מכת המיניה, ננפנו גם אנו, אולי פחות מאחרים ובודאי לא יותר.

ומכל מקום כדאי לחפש — לא בתכניתנו, כי זו מוצקה ולא תמוש — אלא במנהיגי הרור, געשה נא חשבון, האין מחסר בחיים בתוך התנועה? אמנם הרבה אין אנו יכולים לעשות, כי בעבודה חובית הגנו תילים ברעת אחרים והאחרים האלה נותנים לנו להמתין יותר מדי לרעתם... אין סבה לחשוש, שלא תחקים חלילה תוחלתנו ולא יקיימו הממשלות מה שהבטיחנו בנלויה, אדרבה ברי לנו, כי הכל יתפתח בשלום כמו שקיינו מן הרגע הראשון, רק סבלנית יותר מדי דורש העולם מאתנו וגם לנו הוקנים קשה הסבלנות הזאת ומכלי-שכנו לבני הנעורים, וזאת היא אחת הסבות, שגרמו פקסוקי בני הנעורים, אבל אין זה הבל, ישנה עוד סבה אחת,

פרידה שטיין

פליטים (מן העבר הקרוב)

כראשית היו הכולבנים, אפסו הכולבנים אחר-כך היה הכרוב, אול הכרוב והיה הסקי, בלה גם הסקי, וגם הפילים, הערשים וקליפות הכולבנים היבשות הגיע אף קצם זה אתר זה, ואתו הספר הכבוש, הבנוי כיכ לכתחלה, אותו הספר מי ישורנו?

מן הכירה הודיעו: אין מבישלים עוד, הם ונשגם, ואתה הסבלא, אשר על דלת-הכירה וי עליה רשום פת-בג השבוע דבר יום ביומו, אותה הסבלא צוחקת, צוחקת ומתפקעת ממש מצחוק.

הצליים והקציצות, הירקות והגוודים והמרקים עומדים הם שורות שורות, מאריכים לשון, קורצים ומגרים: תאב אתה? וכיות היהודים הגן רק על הגיר!

במחנה הפליטים, אשר כפסיריה התחתית נבר הרעב, והרעב נבר מיד, ממש כמו בארץ כנען בימי האבות, שלא שלמצרים מן הגמנע חיה לרדת, מפני שהמחנה

סגור ומסוגר עכב המנפה, אשר פרצה בגלל איתו-היעב, והמחנה הוקף חומה גבוהה, סורג של גידי-ברזל עוקצים, ובל עשרים צעד הוצמד משמר: סוכת עץ ולפניה נצב חיל סלובני, אשר להב כירזני מתנוסס לו מאחוריו, ומתחיה להב זה עם להמה-החרב המתהפכת, אשר בתך עיניו הפראית והרעות, הממיתות במבטן, רצו בתו, ואזהרה הוכחה: כל היוצא מעבר לנבול מעבר לסורג גידי-הברזל מת ימות, ירה יורה! והלכה גם בודי הל סלובני: מצוה באה לידך אל תחמיצנה... ולהושים הם הסלובנים מאי מאד אחרי מצוות, ובכן אין יוצא ואין בא: הק מצב המצור, ואמנם צר, על מחנה-הפליטים איוב נורא והזק, בלהות מתחנתי השחויים מהימים ועדיצים הציו שנונים ופגיעתם ממיתה תמיד, קול ענות נבורה נשמע מתוך הדממה הכנדה, השוממה המעיקה, והחונקת, שמופרעת לעתים עיי בכי-אבלים.

וזאת תכנת המלחמה של השונא: עליה-הקי שם למעלה והחורשה, אשר מעבר לסורג הפילו התת אלקים על כל המרתפים, התאים העליונים עם התחתונים, הגרונות הארוות והרפתות — המשמשים אכסניא

לפליטיט, עליה זו והחורשה, אשר מעבר לסורג, היו מכבצרי-מעוון של מלאך המות וסייעתו, ואלה תולדות המתים במנפה: איש כי הדבק בו המנפה והועיה בעל כרחי למעלה, ולוהו אחד מבני משפחתו קרוב או נואל, לשמשו ולטפל בו במחלתו עד... שרבה גם בו המחלה... וכשהורד הראשון ונפל השני למשבכ ושלישי ממשפחתו עלה לטפל בו, יהוד גם השני, או השלישי הלה, והרביעי עלה, וכך הלאה, הלאה.

הסב והסבה, האב והאם העתיקו והלכו להם אך מעבר לנבול, אל החורשה הירוקה והרעננה והתינוקות החביבים, עוללי טפוחים, נשארו כלואים בתוך המחנה, אך רק בשביל שלא דבקה בהם המנפה.

ואותה החורשה הירוקה אלה תולדותיה: סמיכה היא אל הארמון הריק והשמש, הארמון האופיי כיכ להאיץ הזאת, ארמו זה שריר מימי-הבנים, שנשמותיהם של אותם אבירים-שורדים עורן מרחפת בין ציחיו המיובים ומרתפתיו העקלקלים, נושא דמיונם של ילרי-הפליטים המשערים למצא שם את הראשים הכרותים, אשר במעשיה ששמעו.

זכויות פוליטיות לנשים.

סולמוס הרבותי חדש קם בישראל מלבד הפולמוס ע"ד הלשונות, ריב ע"ד זכויות פוליטיות לנשים. מראש אני מרניש, שהשאלה היא שאלה תרבותית ובשום אופן לא שאלה דתית ומי שקורא בשאלה הזאת בשם דתנו ובשם הצניעות, הוששני לו משום צניעות. כי אין בזכויות פוליטיות לנשים שום חשש פריצות ומי שמתירא לשבת במועצה במחיצה אחת עם נשים משום הרהור עבירה, יש לבדוק בו אם הוא נזהר שלא לצאת החוצה לעולם, שמא יפגע בכל צעדי רגליו נשים מהלכות ממולו בלי וילון או מסוה על פניהן ואם הוא נזהר מכאן עם נשים במשא ומתן בעסקיו, הרי גם הרבנים והרבנים אינם נזהרים כלל מהשיב תשובות לנשים שואלות פנים אל פנים, וגם לכל מהן מעות ופתקאות ולחקור ולדרוש מפיהן ר"ל חיי המשפחה בפרטי פרטות ומעולם לא עלה על דעת אדם לחשוך בהם הלילה או להרהר אחרים רגע, שיש בזה פריצות נדרי הצניעות, ואפילו סופריהם ומשמשיהם של האדמו"רים יש להם עסק עם נשים כל ימיהם ואין עולה כלל על דעת החסידים המובהקים האלה להזהר בזה עכ"פ משום הכי ממך עקשות פה, וזה ראו להחמיר כל כך רק בפוליטיקה, למנוע מן הנשים זכות הבחירה האקטיבית והפסיבית וזו הרי ברור הדבר שאין בזה אף שמץ רגש דתי, אלא נטיה לחזק ביגולות מן הדורות שעברו ובמשפט הקדום, שמקורו בחוקי-הרומיים העכורים, החוק העכומי ההוא נקדש לכל המחוקקים בנושנות מפני עתיקותו ואינם רוצים להוציא מידם זכות, שהם רגילים בה ותולים תאית תקיפותם ברגש הדתי, כדי לחזק טענותם, ואריקנו מרמים, שגם בזה הם מושבעים ועומרים לחקות מעשי חבריהם לרעה האדוקים בדתות אחרות תלמידי הרומיים והמה נלחמים נגד זכות הנשים בשם הרת והצניעות מבלי הרגיש כמה מנוחך הרבר וכמה הוא סותר את כל מעשיהם האחרים ואפילו התמימים, שאין לחשרם בתאות התקיימת העכומית ידמו, כי בעל כרחם חלקם עם האדוקים שומרי תורה ומסורה עליהם להליל עם הזאבים ולהחזיק בזכויות המדיניות לנבירים לבדם, כי רק אותם זכותה, התורה בזכויות כאלו ואין לנשים חלק בהן, כמו שאין להן חלק במצות עשה שהזמן נרמא, כחלמוד תורה, בערות ועוד ועוד.

אין צריך נגר ובר נגר לסתור את שיטתם זו כי גם בר בריר דרדקי יודע, שבבישראל הקדמון היה לנשים חלק בחלק עם הנבירים בעסקי הצבור, בימי האבות מצאנו נשים שוות להם לכל דבר ולא השיאו נערה לאיש בלי הסכמתה (בראשית כ"ד), אח"כ היו נביאות ואישה שופטה את ישראל ונשים יצאו כתפים ובמחולות לרפנות פול טיות בהוץ, מצאנו גם נשים חכמות, שהיתה השפעתן רבה לדברים פוליטיים (שיא כ"ה, ש"ב י"ד ושם כ"ז, מ"א א' ושם י"א). מצאנו גם משפחות בישראל שהנשים שלמו בהן ויתרון להן על בעליהן (שופטים י"ג, שיא א', מ"א כ"א), ובזמן ביש מצאנו אשה מולכת על ישראל ודוקא מן הפיזיים, אחותו של שמעון בן שמש ורכי ימינו מעידים, שבכל ימי ביש לא היו ימי שלום ואוצר ומנחתה, שלמה לישראל כמו בימי המלכה הזאת, שלומית אשת ינאי המלך וימיה דומים לימי שלמה המלך שבזמן ביר, אך בימי נביה התחילה ההשפעה הרומת לחזור בישראל ומאו שלמה הדעה הרומית, שהנשים פהותות, דרך לכל דבר ושוללו מהן כל זכות ואפילו זכות הלמוד (בכל אופן היא רק דעת יחיד, שאין אשה חלק בתלמוד תורה; במעשה הרי מצאנו בימי הבאי התלמוד כמה נשים יודעות תורה, ואין לתמיה על הרומים בזה, הרי הם שללו זכויות בני-אדם אפילו מיזב אורחי רומי ומכיש אורחי שאר הארצות, זכויות שלמות והשלטון וכל עושר הארצות נצטברו במלכות רומי רק בידי אצילים מתי מעט ושאר כלל בני-אדם היו עבדים קנין כסף או חסם משועבדים ומשוללי זכויות, ומהם קבלו בימי הבינים כל עמי אירופה, שיקרו מדינות על הורבות מלכות רומי והיה פשוט ומזבן מאליה שאין זכות מדינית לנשים, אבותנו בימים ההם לא יכלו לשפוט אחרת.

בכנוי שמרונים או כותים, על ההר אשר לפני שכם בנו להם את מקדשם ומשם יצאה השטנה הרבה ע"י סנבלט וסייעתו לעולי הנולה והשכיתו את בני ירושלים כחריב לשונם זמן רב וככל ימי בית שני היו אנשי שכם עומדים לשטן לישראל עד חורבן ירושלים וביתר השומרונים היו מתפארים, כי המה יורשי אפרים ולא אבו לסלח לבני יהודה, המחזיקים עצמם לעם ה' ונושאי תורת משה, לא רצו להודות, כי לא ספק התורה לבר עשתה את ישראל לעם (השמרונים אינם מורים אלא בה' חומשי תורה וספר יהושע), כיראם גם כתבי הנביאים ושאר כתבי הקודש והמסורה שב"פ פעלו מצדם לעשות את היהודים לחטיבה אחת ולכח מוסרי נבדל, זקנתם ושנאתם התבטא ברדיפות, מלשינות והתהברות עם כל אויבי ישראל, להרע לבני יהודה, בכל אשר מצאה ידם להרע ליהודים לא נמנעו מעשות כן.

האמת ההיסטורית היא, כי השמרונים לא היו מעולם בני ישראל אחתים, המה היו בני תערובת של כמה שבטים זרים הנחשבים במיב י"ז, ואף אם התערב בהם קצת דם ישראל קלקלוחו בהפרדתם הדתית, כי דתם היתה המיד השודרה, בשעה שלחין אנשיזכים הרשע את היהודים, הגישו לו השמרונים כתב זכרון להוכיח, כי אינם מורע ישראל, אלא מן הצידונים, אזיהם של הפיניקים, גם בקשו ממנו, שיציג פסל צאוס במקדשם, דבר שהיהודים מסרו נפשם עליו למנוע, עוד בימי חכמי התלמוד העירו עליהם, כי מצאו המות יונה במקדשם, שעברו לה ונורו עליהם, שהם נכרים לכל דבר, (מתוך השמרונים צמחה הרת הנצדית, שהיא זה שני אלפי שנה הורדת ולוחצת את העם היהודי באף ובחמה ובשצף קצף, המע').

כאשר התחילה מלכות ביוני הנצדית לרכא את בני כל הדתות האחרות, לא יכלו השמרונים לעמוד בנסיון ורובם השתמרו, כדי לנוח במקומם, וכן עשו גם בשנות המאה השביעית, כאשר כבשו המושלמים את שכם, המירו הנצרים האלה על נקלה את דתם בדת החדשה וגם אלה מהשמרונים, שנשארו עוד ביהדותם, קבלו גם הם דת מהמד, אך למען שבת כמנהגה, מן העבודות האלו נראה בברור, כי כל יושבי שכם של עכשו המה בני בניהם של אותם נרי האריות, שהרבו כל כך להמיר דתם בקלות ראש, כדי להנצל מידי לוחין, רק מתי מספר של שמרונים נשארו עוד בשכם, ששמרו מסורה אבותיהם בטהרה, כמאה וחמשים איש, המאמנים עדיין בחורת משה ושאר אחיהם התבוללו בערבים, רק ברבר אהה שונים בעלי שכם מכל שאר הערבים ושבוי איי: בשנאתם לישראל, שנשארה נטועה בלבותם מימי סנבלט, הלא פלא הדבר, שכם היא אחת הערים הנודות בא"י הרביעית לירושלים, יפו ועזה ומעולם לא נוסדשם איזה ישוב יהודי, אע"פ שהיא נוף יפה ופורה ואף מושבה יהודית אחת לא נוסדה בכסבות העיר, והשנאה הזאת התחזקה בעת האחרונה ע"י התעמולה הלאומית, שהביאו שמה צעיריהם, שלמדו דעת בקושפא ובפאריו, קנאה עצומה כלפי זרים שולטה בעיר, סופרו ומזכירו של בן המלך פייוולי הוא איש שכמי, שלמד משפטים בפאריו, אני דברתי עמו ארוכות וקצרות על שאלת היהודים ונוכחתי, שאע"פ שלכו רחב מלב ערבים אחרים, בכל זאת עומד היא על דעתה, כי פלשתינה היא לערבים ואין ליהודים חלק בה.

התעמולה הזאת של בעלי שכם החדשים הכיאה לידי כך, שקמו כולם כאיש אחד ביום בהיר אחד וקבצו את כל היהודים, עשרות נפשיות, שבאו בימים האחרונים לשבת בשכם והעמיסו את צרותיהם על שכמיהם ונרשום מעירם, ועתה לא נשארה כל נשמה יהודית בשכם, וזקני שכם נקהלו ונמנו ונמרו, כי מהיום והלאה לא תדרוך כף רגל יהודית בעיר הזאת, כפי ששמעתי קראו פקידו הצבא האנגלים תנ"ר על הרשעה הזאת, שמשלה נאורה לא תסבלנה, אבל מה לנו מקריאת תנ"ר? צריך ליסר קשה את רשעי שכם ההם, למען ידעו דורותיהם, כי אין היהודים זרים בארץ ההיא ואינם מוחלים על כבודם וגם הכמשלה רבה ריבם, אז יזכרו את מעשי מלכם הראשון והתיחסות בני יעקב אליו, כאשר חלל כבודם.

שיש בידנו להתנב' עליה או להעבירה מן העולם, לפי דעתי יש בעבודתנו בזמן האחרון חיצוניות יותר מן המדה, עבודה מתה, בדוקרטיה, זו אין ביכלתה למשוך אחריה את בני-הנעורים ולחנך דור חדש, צריך להביא אל תוך העבודה הציונית מעט - לא: הרבה מאד - רוחניות, אנו מעבדים בימים האלה רק מה שהרנע מומין לנו: קצת פוליטיקה, קצת הלכות הסתדרות, קצת קבוי סמך - ותו לא, אך הלא אלה הם היירשעה ומקום בנייהנעורים הלא הוא רק באשר יש חיי עולם, אמנם כן חסרה לנו עבודה תרבותית רבה וכבידה, ועוד אשוב אדבר על זה.

ד"ר יהושע טהאן.

מעשה חדש שר אנשי שכם.

התנינות היהודית החרישה לשערוריה, שנעשתה בעיר העתיקה שכם, ואני מוצא לנכון לעורר דעת הקהל היהודי על מעשים כאלה, כי בזה תלוי קיום תקותנו ושישמעו הממשלות האריות את דרישותינו הצודקות, אם נעבור על מדותינו בדבר הניע לכבוד אומתנו ולמענתנו לארץ אבותינו, או גם אחרים יתרגלו לרמוז עלינו ולנוול זכויותינו גם שם, כמו בטלה, ובכן ישמעו העברים וידעו.

העיר שכם היתה מעולם מקום מוכן לפורענות, מאז שנע בה יעקב אבינו ובניו ובחמור מלכה לא היתה בה הצלחה לאבותינו, העיר העתיקה הזאת החמוקה בין ירכתי שני הרים נבוהים, הר נריוס והר עיבל, עומדת כסבור הארץ וקשה לכוא אליה מסביב, יושביה מצאו בה מחסה בטוח, על-כן היו תמיד נפרדים מכל הארץ, סורים ומורים ולא סבלו זרים בקרבם, אב לכל המעשים הנעשים בשכם הוא מעשה אבימלך בן ירבעל, המלך הראשון בישראל, שנלחמו בו בעלי שכם כל ימיו עד שנפל חלל, שפוסית היא קללת יותם אחיו והמשל שנשא על בעלי שכם מן העצים, הוא ידע היטב את טבעם, כי ארור הוא האיש הבא מן ההוץ הרבק בס, ואפשר שמשום זה מאריכה כל כך תורתנו בספור קנאת בני יעקב, שהרנו את כל אנשי שכם במרמה, כי התורה ידעה, שאנשי שכם המה מעולם רעים וחמאים וראויים להשמדה, שבס יוסף התכצר אח"כ בשכם ועשה אותה לעיר הראשית, עיר מקלט ושם המליכו גם את דוד למלך על כל ישראל, אבל משם יצאה גם מרידת ידבעם, שפוצצה את מלכות ישראל לשני חצאים ולא יכלו עוד לעמוד בפני אויביהם עד בוא קצם.

ואע"פ שמשכם יצאה המרידה ושם המליכו השבטים את ירבעם, לא מצאו מלכי ישראל קורת רוח בעיר הזאת מפני רוע מעלליה ומאסו בה וקבעו מושבם בתרצה ואח"כ בשומרון, ולפי ששכם חוסה על יושביה ומפרידתם מן הארץ, ע"כ כאשר הרבה שומרון נשארה שכם שלמה והיתה שוב למרכז לשארית יושביה, שרידי השבטים זרים מן הכותים, האשורים, הבבלים, הנודעים אח"כ חורשה זו מאורותיה שמשו מאריבים, הגה הם שם אותם הונפיירים והריטריכים האורבים לעוכרי דרכים: הרכוש או הנפש!

חורשה נאה וירוקה זו היתה לכתחילה לצעירי הפלישים כעין: על נהרות כבל שם ישבנו, גם בכינו בזכרנו... ואלה אבות-הרעב: הסלובנים, אדוני-הארץ, נודע להם מה שלא ידעו תחלה: אותם הפלישים האמללים והמסכנים ילדו פולן, אך ועומיאלוה המה, שהמארה יובצת עליהם, הם, הם שצלבו את האלהים - חקרו, דרשו ומצאו, ועוד באווה יום חדלו מלמכור להם לפליטים מיני מזונות, החסא לפתח רובץ, הכומר אינו יכול להבטח להם למוכרים עולם הבא, בשום אופן אינו יכול - ויושבי-הארץ הזאת להוטים מאד הם אחרי העולם הבא דוקא.

אלה עמדו על דעתם ולא מכרו - והללו ממילא לא אכלו - ומקץ ימים ושבעות ואותה החורשה הירוקה והרעננה היתה לבית-עלמין נדול ממש כמו בעיר ואם ישראל.

כרופ, נחום מלושין.

מחר. כי המסחר היהודי גם בלא זה עומד על עברי פי פחת. כי אין כסף להנהגת העסקים. עוד מעט יכלה הכסף העובר עתה לסוחר וזרוע התגר תשבר. הבנקים אינם מוציאים עתה כסף מפני הליפת הוואלווא וזרוע שתכבוש הוואלווא החדשה את כל נבול פולן עוד יעבור זמן רב.

הגנו רואים אפוא צרות רבות מקיפית אותנו לבלעט ונוסדו על הצרות הישנות. המחסור בסחורה, הכבדות במסע במסעיב, אי-הבטחון במשלוח סחורה במסעיב. לסוחרים הכשרים, שירם לא ננאולו במסחר השרשרות ובשחר ובמטרה. נעשו החיים לניהנם. והברוא השחורה מפרחת והאופים והקצבים והדינים וההגונים ובעלי-המלאכה פושטים עוד העם בחמסם ובכצעם. באה עתם להעשיר ואין מי יאמר להם מה תעשו. הותר הגול. כל יד פשוטה אל כיש אחרים ואין מוחה. בזמן שמחויז מתנכלים על כולנו לאברנו ולהכרית לנו כל מחיה. יקומו בתוכנו איש על אחיו להכותו חרם ולהורידו לשחת ולהמיתו ברעב ובקור. ומה יאמר עלינו הרור הבא? האין זה חרפה וכלסא מלכד הנק והכעס?

רפאל פפר.

קדשים ומהרות ולא יזמרו לעולם לא את הלשון העברית. לא תניך ולא כל מדעי חול ולא מלאכה. יען כי כן נהנו שלומי אמוני ישראל כנולה. הנוכל לבנות מדינה באזרחים כאלה?

אנו מוצאים בכל תקופה ותקופה של דברי ימינו שהתורה והחמיה קלטו את מושני דורותיהם והתאימו את דיניהם ודרשותיהם אל מצב הקולטורה שבזמנם. כי הלא תורתנו היתה תמיד תורת חיים. תורה שניתנה לישראל לחיות בה. להקל חייהם ולתקן בהם תקנות כפי הצורך בכל דור. ומשום זה לא ניתנה התורה שבעל פה לכתבה ולקבעה בכתב. כי כל דבר שבכתב מפסיד את לדינתו (על-אכס' צימט). בדירות האחרונים כשנתקבל השיע לקודקס ק וע אברה באמת התושבעים את כה התפתחותה ותלמידיו חכמים אמתיים התנגדו תמיד לקודקסים קבועים וביחוד אנו זוכרים עוד כמה התנגדו חכמי דורנו לקצור שי"ע. וחכמי ירושלם באים היום ורוצים לקבוע מסמרות במנהגי היום העכורים. שנתקבלו בישראל ואוסרים לתקנם ע"פ מושני הצדק החדשים. ש. מ. לור.

משרה הכלכלה.

הסכנות החדישית.

מכל עבר נערכה עתה מערכת מלהמה נגד היהודים בארץ הזאת. על היהודים לקרש את השבת הקתולית ואת ההנים הקתולים. כדי להכליש את האופי הקתולי של המדינה. זה נסא. אבל בלב: כדי לרושש את הסוחר היהודי ואת הפועל היהודי שבעל כרחם ישבתו שבת ארוכה של שני ימים ומהצה בכל שבוע ולא יוכלו לעמוד בפני הכריהם הקתולים. השוכחים רק יום אחד.

עוד זה מדבר וזה בא. עדיין לא נחתם נוריהדין על חוק השבת והנה חוק חדש. לקחת בהזקה דירות בניי נכר בשביל פקידים. ומי זה נהשך לבין-נכר בפולון יותר מן היהודי אם גם נולד בליטא. בגלילות הנספחות בפולן. הרי זה בכלל בני-נכר. יוש רשות לפקיד להוציאו החוצה ולקחת דירתו.

עוד זה מדבר וזה בא. בקומיסיה של הסיים להכרית את העושיק מכנים חוק חדש כנגד הסוחרים היהודים. הרשות בד ראש-האזרחים. שר-המחוז או קומיסיה להמעיש את מספר ההגיות בכל עיר ולאסור לסוחרים כפי ראות עיניהם לעשות סחורה בדברים, שרם צורך ראשון לכל אדם ובכל סחורה. שימצאו לנכון. הרשות לסחור בהם תהיה רק למומחים. ובכן יש שבט גדול להרוץ כל הסוחרים הכנים והכשרים. שאינם יכולים לעשות עסקים בסחר ולא לתת מתן בסתר לכפות אף. אם רק לא ימצאו חן בעיני איזה פקיד או מכיריו. שנתנו עיניהם בסחורה היא לקחתה. למינופל. מיד אסורה היא ליהודים. ואין צריך לומר. שלא יהיו יהודים רשאים ליסר הניות הרשות בצרכי בני-אדם העפריים. עליהם יאמרו. שאינם מומחים ולא הוכשרו בכיים מן-הח. אי שש הניה יותר מדי.

ואם כל אלה עוד מעט המה הנה האחרון הכבוד: החובה על כל הסוחרים להודיע תמיד את מסכנות כל מיני הסחורות. שיש בידם. שיוכלו לשמש גם לבני הצבא או לנעליהם או לכוכס ולמשכסם. הניורה הזאת נגרה כלאחר יד לא ע"י הסיים ולא נתפסמה אלא בעתון הרמי והסוחרים לא ידעו וכבר נשפך על רבים מהם חרן-אף הקפירים. התנפלו חיילים על בתי-מסחר יהודים והתדימו כל הסחורות בסכסמים של עשרות מיליונים הנם. ובמקום שלא הודרמה הסחורה ולא נחתמו התריסין. נגזר כתם איסור על המכירה. אחרי הרשים אחרים יהיה נודע. שאין לצבא צורך בסחורה בכמות מרובה כי. זמן הסחורה יעבור והעש יאכלנה והבעלים לא יהיו יודעים מה לעשות בה. כי אין למעול מעל בחים. אך מי זה ישים לב ליניע יהודים? כאשר ישלמו כל ארבעת השפטים האלה ברחוב היהודים. או ישמע קול יללה. אנקה ושועה. כי כל אחד ירגיש את המכית החדשות לפי דרכו. ובכל זאת דומה. כי אין איש שם עוד אל לבו. אין דואג ליום

ואולם היום. שבמלו כל המלכיות יושות רומי ולא נשאר עוד שריר ופליט לחוקי הרשעה. והמרינות החדשות מחדשות את העולם וסדריו בחוקי צדק. באהבת אדם ביושר. בשוויוניות לכל אדם. מבלי חום על יתרון הלידה והמין וכל המדינות האלו זו אחר זו מוכות את הגשים בכל זכות מדיניות. איזה מעם יש. שדוקא היהודים. הנלחצים והעשויים יותר מכל שאר בני אדם. הודעים את נפש המדוכא יותר מכל עם ולאום. השכי מן הגשים את זכותיהן המבעיות כתואנה מנוכה של צניעות וצניעות? אמנם היהודים המה בסכסם אוחזים בנושנות וכל דבר ודעה. שבמלו כבר זה כמה פעמים אהיים. יתמידו עוד בישראל כמה דורות בתור מנהג הלשון. המלבוש והמנהגים. אבל למה עלינו להקדיש כחור מנהג קדוש של ישראל גם נול משפס ורכוא הנדכאים ופנס בשלמות מועצותינו וכללותם? למה ילענו לנו אויבנו בהראותם עלינו כי נשארנו אחרנית יותר מכל עם? לא בזה לא נאבה ולא נשמע בקול חרדינו. הששגנו את האזיה בנושנות של הלשון הנרמנית העתיקה. שרוצים חוכביה להעלותה ברנה ובתודעת נצחון גם לארץ ישראל. נוכל עוד לסבול. כי סוף סוף רק ישעשועים היא להם ואין בה כמש. בנייהם בלי ספק ינחו את שעשע הבל זה וישכחו את הורגון הנרמני בין כנולה ובין באיי. אבל על יסודות של שוויר כיות ובחירות כלליות ושוות והרות נמורה של כל אדם בארצנו לא נוכל לוותר. יותר מכל אומה ולשון נלהצנו מאת כל העמים כמה מושני המוסר והמשפט של רומי מלכות הרשעה. שהורישא אותם לכל עמי התיבות ועכשו כשנשתחררו כל העמים מיסודות הזדון והרשעה נהמול אנחנו דוקא אנחנו. על הזרון הרומי נתהמיד בו אחיו כל העמים להרפתנו ולנוקנו?

קשה להבין איכה קכלו גם רכנים הנגים ומכנים בירושלם וגם המורחי הציוני בא"י את מושני המשפט הרומי מאת קנאי הקנאים של בעלי החלוקה. שכל כוונתם היא להגיה משול על ורך הישוב ההיש. ואסרו את בחירת הגשים וכל זכות מדיניות שלהן. ואחריהם נגרו אפילו הנאון הפילוסוף ר' איי קוק. המבין. דבר לאשורו? ומשום זה נדחו זה פעמים הבחרות למועצה יהודית כללית. ליסר איזה מין הסתדרות שלמה של כל יהודי איי כלפי הממשלה האנגלית וכלפי יהודי הגולה. שיהיה לממשלה וליהודי הגולה ולמוסדותיהם והסתדרותיהם אל מי לפנות ולישא וליתן בדבר כללי; נדחו לזמן בלתי מוגבל. לפי שלא יוכלו עולי הגולה לוותר על בחירות שוות וכלליות בצרוף גשים וההדרים אינם רוצים להודות בהן.

מתרא אני. שהסכסוך הקטן לכאורה יגרום מבשול גדול וגורא בסררי עלית הגולה. כי ראשי הציונים ב אותם את עקשות החרדים. העומדים על דעתם בקשיות עורף ואינם נותנים לתקן כל תקון טוב לתועלת הרבים ולהתקדמות מושני היושר והצדק. יעמדו על נפשם גם הם והתאמצו להנכיל את כניסת בני הגולה ולא יתנו קנאים נסוגי אהור ומחבבי מושני הנלות להבנם וזה היה נוק גדול. כי נחויץ מאד. שיתקצו בא"י מבל כחות עמנו ונשיותיו ושם יקבע המרכז ונקודת-השרעה של כל אחת ואחת. פי אולי בנות הימים יתמונו כל אלה ליהדות ישראלית אחת ולא יחסר המונ. אבל אם יתקשו קנאי חרדינו יעשורו על כל שעות ושעות מרכי האמורי והיוני והרומי וישענו טענת הזקה. כי כל מנהג ישראל גם כזה קדוש הוא. אי-אפשר יהיה לרור עמהם בכפיפה אחת. כי מי יודע באיזו טענות יבואו מחר לקלקל כל מהלך התפתחות התרבות העברית. אפשר שמחר יבואו קנאים וזכיהו בקין פעמים מן התורה. כי אסור ליהודים לטפל ביריהם ממש בעבודת האדמה או במלאכה. יען כי כן היה המנהג בגוריה וכל מנהג ישראל תורה הוא. או יתעשו והפיל הרם ונרוי על כל יהודי שאינו לובש שפריימל ובגדי משי קרועים לכבוד שבת ויר"ש יען. כי כך היה מנהג ישראל בגלציה וכך נהנו כל סאורי הגולה. הרי כבר היום גורו חים בירושלם על בתי הספר החדשים. רוצים הם להמשיך גם שם את סדרי החנוך של פולן ולישא. שנעיים בני 5 שנים ילסרו רק נמרא לכד ובני שיש ילמדו תוספות ומפשים ובני עשר יחדשו כבר חרושים וחלוקים בהלכות אישות

פיליטון קטן.

צרות.

לכל יהודי יש — זה כלל גדול — שני צרות. כמה דברים אמורים? בסתם יהודי. אבל קבצן כמינו לעולם אין לו אלא צרות אחת. כלומר דאנה אחת. וצרות כזה היה לי בשבוע שעבר. כשזנו יהודי עירי בצרותו. שנשלחו להם מאמריקה מקרוביהם.

יושב אני לי בערב הארוך ומרבה שיהיה עם באשע שלי וכאשתו אמרו. ולא באשתי. על מה דברנו? — על מה לא דברנו? על היקרות. על הצרות הצרות. הבאות עלנו הרשות לבקרים. משבת שניה של נליות מאפיסת מקורות הפינסה. על ההמצאת החרשות. שיהודים ממצאים. לעשותי מסון ונכשלים בהן... על הגנבים המחרבים. והעיקר על-אדות היימיל שלנו. שעדיין לא הגיע אף לטיץ שנה והוא אנוס להתחמק ולהכבא בכתי זרים. שמא תתפשהו הבולשות להחליץ לצבא והעודות אין לי מאז היתה השרפה ריל. גם הזכרנו כאנחה את איצי הרשלי שלנו. בנגו הבכורה שירד לאמריקה שנתים לפני המלהמה ודיין אין מכתב ממנו. אלו באה עבים חבילה ממנו. כמו שהבריות מקבלות עכשו גם מקרובים רחוקים!

והנה הרלת נפרצת פהאום ושכננו שבתיל קנאקעד תוחב מנבעתו וחצי זקנו פנימה וקורא בכל כחו בחפזון: ר. משה. רי משה! גם לכם יש כבר צרות! והוא גרשא רנליו וגם ונעלם. ואני קם וזרוף אחריו וצועק בכל כחי: רי שבתיל. מה אתם אומרים? והוא עונה מרחוק ברצו: כך כך. צרות. בעיני ראייתו!

בקיצור. לא אאריך לכם. כל הלילה לא ישנתי עוד. הפלונות הקפתי ביש לות: מה לפי דעתך נמצא בצרות? היש בו צורך? וכמה ליטרות? הנשחמש בו אנחנו או נמכרהו. ששים כתר בעד הליטרא אפשר לקבל. הרי זה הון ואורו. מה. האם יהיה בחובו ואפשר נמצאת שם גם המונתו ודולרים אחרים. זיולל איציק אומר. כי דולר אחד שוה פה היום מאה כתר. כשנמדה באשע את כל שאלותיה והתחלתי ינמנם. העירתיני לא פעם ולא שתיים משה... משה!! האתה ישן? איזו שעה עתה. וכן נרדה שנתי כל הלילה. עוד לא צלצל השעון שישה בחוץ עדיין חושך אפלה והפלונות כבר עמדה לבושה והספה מספחה ואינה.

מן מאליו. כי בבית הרקשור הרונאף. ששם נמסרו כל החבילות. עדיין היו כל השערים סגורים. אך אין דבר. היא עמדה על המשמר לפני השער. למען תהי הראשונה כאשר אך יפתחו את הלשכה ותקבל בשמחה את צורה האמריקני. צורך אני להודיעכם. כי באשע שלי היא אשת חיל. נקבה חזקה ומעולם לא חלתה. אך בודאי תזכרו את הקור הנירא. ששלם בשבוע שעבר; האם פלא הדבר שהצטננה העניה בעמדה שלש שעות בחיץ ונעליה קרועים?

הגיעה השעה, נפתחה הלשכה סוף סוף והנה... יום אחת; צרור לא היה ולא נברא. באשע חזרה הביתה בידים ריקות. מסתמא לא החשיתי, התנפלתי על השכן הגעים שבת' קנאקער בעברתי; נולך, למה רמיתוני? האין לכם עוד כמי להתעלל אלא ביי? באו וראו מה גרמתי אשתי חולה כעבורכם, שלא ישנה כל הלילה ועמדה שלש שעות בחוץ בקרה הנורא וצרור מאמריקה לא קבלה! שבת' מביט עלי בעינים כולמות ושואל בתמימות: "מי זה הניד לכם, כייש לכם, צרור" מאמריקה? ירתי עליו מלא ס' השפכתי עליו הרון אפי: "מה שחלמתי הלילה ומה שחלמתי אמש יחול על ראש שונאי ישראל! האם לא בשרתם אותי בסירושי, כייש לי צרור?" — שבת' סרץ בשחוק גדול ועדיין הוא שוחק ודיו על הלציו, רמיתי שיתפקע. צרור, אמנם כן, — הוא מוצא מבין שניו חצאי מלים — אבל לא מאמר קה, אלא צרור סולני שושט כמו שיש לכל יהודי, הרי היימל שלכם נתפש אתמול בחוץ ודרשו ממנו תעודה ובשלא היה יכול להראות תעודה הוליכוהו ביהר עם נרשון מלך שלי ועם כל המחנה אל המשמרה. עתה יש לי צרור הגוף, באשע שלי החולה ואני הבריא רצו כל היום כמטורסים, אין עוד עורך-דין, ועד פרנס עסקן, מקי, מכיר, שלא דפקנו היום על דלתיו והכל — יום אתמול! היימל עדיין תפוש, אני צועק: הרי הוא בן 15 שנה ואין חובת הצבא חלה עליו, והם בשלהם: על מצחו אין מכירין, בבית הקהל כשרוני, כי אפשר שהיום ישלחוהו לחפשי, אך הצרור בעינו עומד: אשתי נסלה למשכב והיא בוערת כיקוד אש.

דניל.

מכתבים.

קראקא. אור ליום א' שני היתה ישיבת ועד החברה לבתי-ספר עברים, מר שלמה לעז ער הרצה ע"ד מצב ביה"ס, ישנם עתה 150 תלמידים בעשר מחלקות לביה"ס העממי, 150 תלמידים לארבע המחלקות של הנמנויים תריאלי, היוקד מכריח שוב להבסיל' למורים את שכרם היסודי מעתה ובעבור זה יורם גם שכר הלימוד בהמשים אחרים. השוכה היתה כשורת היושב כראש, כי יבנה בקרוב בנין חדש לביה"ס, כי הבנין קמן כבר מהכיל את כל התלמידים והמחלקות החדשות, שלא נוסדו מאסם סקום, יניעתו בימים האחרונים הביאה כבר נדבות של זיהר ממאתים אלף כתר לבנין חדש, הועד החלים להוסיף לקבץ כסף ולקנות תיבה-חלקת אדמה ולהניח הסוד בראשית ימי האביב.

לקורסים, הקיימים ע"י החברה ללמוד מלאכה, יש תקוה לקבל מאמריקה סכום יסודי גדול, כי מלאכות ראש הקהל ד"ר לנדא בקשה בווארשא מאת ציר עזרת פולן מ' הירשפלד, לקצוב מאה אלף מארק, הוא לא יכול לתת זאת מדעת עצמו, אבל הציע באמריקה ואפשר שימצאו גם שם, כי גוז ללמד נערים מלאכה מאשר לחלק נדבות, שאין בהן תועלת קיימת. —

יש שהתעצבו בשמעם, כי גדון סה, סוחר יהודי למיתה בעון קניית גנבה מידי שלישים נכבים, יתחמו נא האנשים הטובים, בפרמישלא עיר סולדתו עשו להם רבים יוסיטוב כמותו, כי בשעת המצור שם פתח ע"י אספצרים מכרים כתי מסחר של יהודים שברחו וכוזו כל הון זרים ומן הגזל הזה צבר הון של מיל ונים וכל זה עוד מעט היה בעיני הכחור ההואוקשר קשר עם שלישים לגנוב בניד הצבא הסוכני ולחלק שלל.

קראקא. למען תקן את סדר למוד הדת היהודית נכיים מה אסף ראש קהלתנו ד"ר רפאל לנדא את כל מורי הדת, להועץ עידתקלות הלימוד הזה ותקוניו הנהוגים, גועצו בכל הפרטים ועיר עריכת קורס ע"י הקהלה, להשלים את למוד הדת המצער, אהרי וכוז ארוך הוחלט לערוך את התקנים לפני הרבנים ואחרי אשרם יוצע הרבר לפני מועצת הקהל.

צאנץ חדש. ציוני עירנו לבשו רוח חדשה. החבורה הציונית נתחדשה אחרי חמש שנים של ימות המלחמה. עד עכשו חעו צעירינו בלי מנהיג ומנהל, אחרי שמר ד"ר זילברמאן התחיל לפסח על שני הסעיפים ולהיות תלוי ברעת הקהל, ועץ שלא היה מקום לאספה ולפעולה. משום זה היה בית הקהנה ס"א תמיד מסה אל פה והבטלה ומשחק הקלפים הסריחו, והדור הצעיר נתגדל על ברני הסכלות והבערות, כמעט כלם סורצי גרך ומחללי כל קודש, תודה לשני הדוקטורים הצעירים מר ווינדלינג ומר לוסטיג, שעמלו בכל כוחם, לקבץ את פורניו אל מקום אחד, ופתחו שני אולמים גדולים בטבור העיר לבית מקרא ולמקום אספה, וממילא מוכן שיעיז קבוץ השקלים יתכפל, מי שלא ראה את העונג הרחני על פני הצעירים האלה, שעל שכמם נשאו את רהיפי ומכשירי החבורה, אפילו הרצפה שפספו בעצמם, לא ראה חעמלה אידיאלות מעולם, לראבון נסשנו נמסרה ע"פ מקרה העבורה הקולטורית בירי אשה, ציונות מאתמל, מעולם לא היו לה שום שיה ושיג עם הרעיון הציוני, ועשתה לשיפה קבועה, לקבץ גרבות בעד ביים עכ"י, שלא היה ולא נברא, המקרה הזה מעורר שחוק וגם מנוד ראש, וקמני המוח אינם רואים, שעיזו מרהפת סכנה גדולה לתנוקות של בית רבן, לתת משרה קדושה כזאת ביר אשה, שאין לה שייכות לה, מי שאומר שהשפה העברית עשתה בעירנו חיל אינו אלא מועה, חץ מהנדרא הישנה, שלמרו ושנו בעעוריהם, אין כעת אפילו אהר מהדור החדש הודע אפילו להתפלל בסירור כראוי, כלם מטפלים, כלם מתעסקים, כלם יושבים על המשבר ולירה אין, — העניים נתרבו ומי שיש לאל ידו להושיע ברב או כמעט אמם את צונו, כדאי עשתה המהפכה אותו בין לילה לניד, ורנשות רחמנות וחמלה מזדים הוא רודף תאות בשרים ודי, יותר אין לו בעולמו, ה ס ב ל ן.

ווארשא. כדי להוציא את מסחר הארץ מידי הסוחרים היהודים נוסד מה ברוע מרכו הכנסת סחורה של מינים הנחוצים ביותר ובראשו הועמד איש שא סוחר ולא בן סוחר הוא, אלא עובד אדמה ולא אדמתה, אלא משניה על עכורת אדמה, אקונום ושמו שוויצענמר חובסקי, בלעדיו לא היה הסוחר ראשי להרים ידיו ורגליו, כי הוא השומר את המדינה ויושביה מפני המשחיתים היהודים, עתה נודע, כי התיש הוא שוטר הנן, בביתו נמצאו מטמונים של קמה, ציקד וריפות, שהצניע לשם סחורה, כבר הושיבוהו במקום הראוי לו וליהודים יהיה שומר אחר.

הוערת של הסיים הממונה על השנחת המדות והמוסד הומינה את ראשי חברת הסוחרים מה והזוהירה אותם, שישמרו את היהודים מהלכד בעון מתן שותה, כי הם מסיטים ומדיחים את הפקידים להחיר כל האסור בשותה, הקטיגור של הוערה התיה כהם, שימסור לדין כל נתן וכל מציע וכל מקבל שותה, לרונם כבוגדים, ראשי החברה ענו את האמת, בי מקרי השוחר המה תלרות הלחץ, הואיל שגודרים כל ררכי היהודים ואינם מוצאים עוד שום דרך להשתכר פת לחם, הלכך אנוסים קצתם לנסות גם דרך כזאת, שאמנם יש בה סכנה, אבל אין ברירה אחרת, כי האנשים רוצים ניכ לחיות, ויש לרעת שבמקרים רבים לא היהודים מציעים שוחר ולא בעד רבר אסור יתנו שוחר, אלא ע"פ רוב כדי להשיג רכר מותר עליהם לשלם כסתר מה שאינם מתייכים שאם לא בן ישמיפוס עד אין סוף.

הצירים הציונים כסיים בקשו ליצור במקום הסתדרות יהודית החסרה לנו ושאי אפשר להגיע אל ה, עכ"ם אונדת יועצי הערים היהודים מכל המפלגות, לתכלית זאת באו כרברים עם ראשי כל המפלגות והסבירו להם את נהיצות היבר, כי אין לצבור היהודי במולן שום הסתררות ושם מנהל כללי, שיצא ויבא לפניהם ואונדת יועצי הערים תוכל לעמוד בשעת הדחם במקום אונדת הסהלות, אך כל ראשי המפלגות השיבו סניחם ריקם, הסוציאליים אינם רשאים להתחבר עם בורגנים לאונדה אחת ושלוטי אמרי אינם רוצים שתצא הצעה חשוכה כזאת מאת ציונים, שמא תרכה כזה השפעתם על הצבור ודהו את כל הדבר והעממים ענו תרוצים, שלא יעצו

בשאלות, שיש בהן חלוקי רעות, איכ על מה ידעו? על דברים של מה בכך אין כל הרבר כדאי, כפי הנראה מתקנאים כל המפלגות בהסתדרות הציונית, שקולם נשמע והשפעתם הולכה ומתרבה ומתוך קנאה יוותרו, הסנהגנים ההם פרנסי הרוד על שלום כל ישראל ועל עתידם וכלכד שלא יעזרו את הציונים לעשות דבר סתול לצבור, שמא תגדל השפעתם עוד יותר.

סעט מעט נותנים מה ליהודים למעום מעם חוק השכח, מוחר פחס אחר נכנס מה כקנס של 2000 סרק ל"י שמחשנו סגור בשבת, ובכל זאת הקשבתי ממקום נאמן, שהתקנים התעשתו וישמיטו את חוק שבתה כללית ביום א'; כפי הנראה היתה כזה יד שטוארט שמואל שהשתדל לפני כולם והוכיחם בדברים קשים כנדיים על הלהין, שהם לזהצים את היהודים, אולי רמו להם, שהוא ראש בעלי ההון באנגליה והיו צריכים לו בקרוב, יחי איך שיהיה, בחריקת שנים תדהה הנזירה לע"ע.

לפני איזה זמן פרסמו עתוני צוררינו מה, כי הבולשי-וויקים, שהרנו את הצאר ניקילאי ובני ביחו ביקאטיריני בורג המה יהודים, עתה נודע, כי כראש הרוצחים עמד איש פולני בן סנדלר בלודו, שהיה בימי הרוסים חבר האוהרנא וברח עם הרוסים, ברופיה השיג ע"י רצה תעודה זרה של רופא ושנה שמו על פיה ונעשה רופא בולשיוויקי והצטיין באכזריות ובכל מיני שוד ורצח, כאשר הובא הצאר ובני ביתו ליקאטירינבורג הוקס הוא בתור רופא בראש המשמר וכאשר קמה מהומה מסוד מפני בעלי בריה הצאר, שקרבו אל העיר, דגו את משפחת הצר למיתה וחלקו ביניהם שלל, הרופא הפולני הוא שמו פושרדניצקי וכירו נמצאו הפצים רבים משלל הצאר וגם כובס שלבש הצאר, הוא נתפש כמינסק, ירוחם.

השבוע.

הרלוצות. החלוצה בירושלים הולכת ומתפתחת, ראשיתה היתה מצערה, שתיים-עשרה נעיות מחוסרות-עבודה בניל של 14—20 התחילו לעבד ננתידיך בהשגחת פועלת מומחית, שעבדה זמן רב בכנרת, יז העבודה הוא של שיש שעות והמשכורת חצי לירה לשבוע, מספר הפועלות הלך ורב במשך הזמן עד 60, ניספה עוד מורה-מנהלת, מלבד החלקה הראשונה הן מעבדות עוד 4 חלקות בלי תשלום בעד חכירת האדמה, החלקות היו קרקע-בתולה ואדמת-טרישים, ורק על ידי חרישה וסקול הוכשרו לתעורתן, את בלי העבודה השיגה הקבוצה מאת הצלב האדום האמריקאי על ידי ההנהלה האנגלית, הוריעות — חלק מהן הישג בארץ וחלק נתקבל מאנגליה ומן הצלב האדום, תפוחי-האדמה, אשר הובאו על ידי הממשלה מקפ"סיין, עלו יפה, למרת החששות, שהביעו אחדים, ונתנו יכול טוב, זרעו כננת גם פול, אפונה, בצל, סלק כרוב ושאר ירקות, כזמן האהרון קבלה החלוצה משתלה של עצים וסרחים, למשתלה נשקפו עתידות, מקיים, שבקרוב תהיה דרישה רבה לשחילי פרחים בשביל הננות ושחילי עצים — ליעור הנבעות החשופות, אנשים אחרים מעסיקם את הצעירות בננות הפרחים והירקות, אשר על ידי בתם, הנערות, שנכנסו ראשונה לעבודה, עוזן מוסיפות לעבוד, קביעת זן בעבודה נותנת תקוה, כי רבת מהן עתידות לעבור למושבה, לששק החקלאי, חלק גדול מהצלת הספעל יש לזקוף על מצירות המורה המנהלת, הפועלות מבקרות את שעורי העיב לעברית, נערות רבות, מהן יתומות, סתמידות לבוא ולבקש עבודה, המתחילים ברבר ההלצה היר, שלמתי היתה מרת כנטיפיש ותיא המקיישה גם עתה זמן רב ומרץ למפעל הזה.

אבני יעקב, אנדה עתיקה ישנה, שהאבנים שהונחו מראשיתו של יעקב, אבינו היו מריבות זו עם זו, כל אהת אמרה: עלי יניח צדיק את ראשו ונעשה גם וכל האבנים התלכרו לאבן אחת, כן קרה עתה כאמח לרובם של בני ארץ ישראל הרב הגאון החוקר ר אברהם יצחק

קוק בשבתו בלנדן וכי בתור יליד רוסיה נרשמו אמריקאים מאזי בניו המלחמה שלחו לו ועד הקהלה שכירושלם ועדי המוסדות השונות מכתבםני לרב ראשי לקהלת ירושלים. הרב קבל את המנוי ושב לא"י בסוף הקיץ שעבר. בהגיעו למצרים שמע שקמו עליו עוררים בירושלים וגם קדלה יסו. שכהן שם לפני המלחמה זינה רוצה לזחר עליו. כאשר הגיע הרב לעיר לוד יצאו לקראתו גם מלאכי קהלות ירושלים וגם מלאכי קהלה יסו וקבלו מניו בכבוד מלכים ושני הצדדים פצרו בו לקבל רבנותם. הרב לא היה יכול להעני פנים והכניע לדור לפי שעה בירושלים. כי כן נדר בארץ נלותו. אך לא בתור רב, כי-אם בתור בעיב פשוט ולבקר את יסו המושכות לעתים קרובות בתור רבן. אך עסקני אי הכריעו אחרת. לקבוע רבנות כללית של כל הארץ ולטנוה את הרב קוק לרב על כל רבני א"י. להיסימנו גם בני ירושלים וגם בני יסו.

המשלחת. כאשר אך שקטה ארץ-ישראל מן המלחמה שבו המיסיונרים לעבודתם ביהר עזו. באו מאנגליה, מצרפת, מאיטליה ומאמריקה. כולם רוצים לזכות במצות ציד יהודים לשמד ודוקא בארץ התחיה. כבר הקימו בכל עיר ועיר בים שונים סכל המינים, לזכות את התלמידים ואת הוריהם ברשת של מתנות יפות. וכן יקמו בתי חולים ובתי מחווי ובתי דירה לפועלים והקבצנים בערי המחסור מרבים לשלוח שמה אה ילדיהם. מבלי רהביש על הסכנה המוסרות. רבני הערים מבקשים תחלולה למנוע את בקור בתי המיסיתים המדיחים. אך לעת עתה נזרו הרבנים בירושלים חרם על בים של הציונים.

הכמי הזרנגון. בנירירק היתה אספת הסופרים היהודיים וביניהם סרין הירשביין, אברהם ריווען, דואש, דוד פינסקי, לב קאברין ועקב לעווין. דנו על הכנה קונגרס. לקבוע את כללי הכתיבה בלשון היהודית. שכל סופר עושה לו כללים אחרים כטוב בעיניו והעם אינו יודע כיצד לכתוב ונעשה לדור הפלגה. האספה וזממה לקבוע אקדמיה יהודית. שתכריע בכל ספק בלשון ותקבע לשון אחת וכללים שיים בכל העולם. האספה החליטה לפעול תדיר בתור ועידת הלשון היהודית. להכין ועידת גדולה לתקון הלשון והכתב באמריקה ולעורר באירופה. שיקהילו גם שם ועידות כאלו. יעקב לעווין נתמנה לסופר ומזכיר הועידה. והוא וחבריו יערכו כרח רכיני את הועידה.

רומניה רשימתה. לרנלי תנועת הבחירה ברומניה מתחרות המפלגות זו בזו כחרוף היהודים ובנותם. כל מה שאז מפלגה רוצה לננות ולהשניא תתלה אותו ביהודים למען יתבזה הרבה. כן למשל בקשה המפלגה הליברלית של בראציאנו לננות את הפוליטיקה האמריקנית הנוטה אחרי המחוקקים בנושנות ולפי שהמה העשירים וכל עושר הארץ בדיחה וקראה לאמריקה יהודים וכנגדם המחזיקים בנושנות. שעשקו את העם וצברו כל הן המדינה. קוראים ללברלים ולסוציאליים יהודים. ורק לפי שדבריהם סותרים זה את זה אין האכרים דלת העם בערים יודעים לפי להאמין. הסתירה הזאת היא שעמדה לנו. שאין פנורמה ברומניה. כי בכוחיהם הקראנה גם שחי המפלגות למטרומות. כדי לנטול אשמת הססן על נקיים.

יהודי בעל מהפכה. עתהי אשכנז מנלים עתה סוד נורא לנו ולאשכנז. כי המהפכה הכולשווייקית חוללו די יהודי בעזרה צבא אשכנז. וכך היה המעשה. בשנת 1917 באו כמעט שרי אשכנז לידי יאוש בראותם. כי מפלת הצד וצבאו לא הביאה את השלום. כי קרנסקי המושל תחת הצד. ממשך את המלחמה ביהר עם האנסנס. או חש איש יהודי לעזרתם. הוא הדיר האלפאנט. סופר סוציאלי. הנודע בשמו הספרותי פרוואים. הוא כתב לשר הצבא האשכנזי להדנדוף. כי ידע הוא תחבולה איך להביא לידי שלום עם רוסיה. לעזור את הסוציאליים הדייקלים הקיצונים לענין ופרוצקי וחבריהם. היושבים בגולה בשווייץ. להניע לשלמן ברוסיה והפח בלי ספק יעשו שלום עם אשכנז. לודנדודף עשה כן. שלח את הלפאנט לשווייץ וכידו כמף הרבה ומכתב ובמסע מיוחד ובהסית צבא אשכנז יספיה אשכנזית הוכאו הכולשווייקים לפטרבורג. ולא ארכו הימים ומיטלו

את רוב הפועלים והצבא אחריהם. כי אשכנז עזרתם בכל סכום כסף. שהיו צריכים הגיעו בקרוב לשלמן ושמרו הבטחתם ועשו שלום עם אשכנז בתנאים רעים. ותחת זאת עזרו המה אחיכ בכסף רופי להתקוממות הספאר-מאקוסים ולמהפכה בבאירם ובהנר.

המלאכית בא"י. עד כה לא היו המלאכות נפרצות בירושלים. כי הוקנים, שעלו שמה לא ידעו מלאכה ואף רצענות. שהיתה מצויה שם. לא היתה מלאכה מובהקה. עכשו ישנם כבר בירושלים שלשה בתי מלאכה פרטיים ובהם 50 פועלים ואחר-עשר בתי מלאכה צבוריים. בהם נעשות המלאכות האלו: חיימות, רצענות, סריגת סומקאות, מעשי אבק, חרושת כסף, חריתה חותמית, רכימה בחושי זהב, אריגה, טויה, ננרות, נפחות, בניה ועשית הפילון, מזוזות, מנלות, ס"ה, תיקים ופרוכות. חברות נדיבים יתמכו בבתי-המלאכה האלה. רוב הפועלים שם הן נערות יתומות. כמה מאות נערים ונערות עסוקים בבית חרושת הטבק של הממשלה. כל פועל כזה משתכר שחי לטרות שמרלינג מצריות. שמשרד אי הציוני יתמכו ניב את בתי המלאכה. מעט מעט יגילו גם את המטילים עצמם על הצבור להנות מיניע כפיהם. זה יהיה פרי בתי-המלאכה.

החרושת בא"י. רבים דאגו, כיצד ייסדו מיני חרושת בא"י ואין שם פחם. שהוא העיקר בכל חרושת? מהלקת החרושת והמסחר של הלשנה המרכזית בלנדון מוריעה, כי לא ישתמשו כלל בעלי-החרושת בפחם. כי מחיר מונה פחם שנה. למחיר מונה שמן הרים. אך זה האחרון יכול להוציא חום פי שנים יותר. והנה מקור נספ נמצא לא רחוק מא"י. על שפת ים-סוף סמוך לסועץ במצרים. גם מקאוקן, אפשר להביא נספ ומחרו לא יותר מן המצרי.

הקתולים מצמדקים. בסוף אקטובר נקתלו קתולים מכל העמים בשווייץ. להועץ בענין פרשת נה. לפני הקונגרס שלחו אגרת אל הועד הפועל הציוני בלנדן. להוריעהו את דבר הקונגרס ולהצטרק לפני היהודים. שאינם חורשים רעה עליהם ועל ארצם. וזו לשון האגרת: בימים מן 21 עד 25 אקטובר יהיה באיני-ידועין קונגרס של קתולים מכל העמים בענין פלשתניה. כדי שלא לתת מקם לפעות נוטל הועד המעורר רשוח להודיע את הועד הפועל הרים. כי מאוינו לא רק שאינם סותרים את טובת העם היהודי ואת עסקי הציונית בשום אופן. אלא אדרבה חפצנו התמים הוא לחיות בשלום ובמישור עם העם היהודי ועם ההסתדרות הציונית. שהיא באתיכחי האמתית. הקונגרס יעריך מעשיו לפי המסכות המדיניות. שנתהוו ע"י ועידת השלום בפלשתניה וישמה מאז גם ההסתדרות הציונית מצדה תשים לב לדרישותינו ותעזור באופן הזה לתמיכה הדדית ולתועלת האדיאלים המשותפים לתשועת האנושית על האדמה הקדושה לכולנו. ככל הדרת כבוד ה'אש א. קארלי. מה: נרצה. שקתולים ונצרים-סוציאליים אינם תמיד מושג אחר.

מקורב ומרחוק.

בישראל. בסוף חודש זה תהיה בלנדן ועידת צירי המזרחי מכל העולם. להועץ על סדרי חנוך מיוחדים בא"י ידענו גם על שאלה אוניברסיטה מיוחדת של מזרחי. כבר הוכנה קרן של מאת אלף רולר ולקנות אחיות אדמה בשם נתליאל לאגרת מזרחים. — באספת חברת אזה בלנדן קרא הרב ד"ר נאסר תני על פקידי אנליה בא"י. המוצאים משם חסצים הנמצאים כמעבה האדמה לחיץ לארץ. רברים עתיקים הנמצאים כא"י ישארו בבית נכח בירושלים. — במדינות שעל יד הים הבלטי ובפלך וויטבסק קמות אגודות מאית שחורות. לעריך פטרומות ביהורים כמו ברוסיה הדרומית. בבית חרושת בוויטבסק נהרגו 20 פועלים יהודים והבית נכה. — סוחרים יהודים קנו שחי אניות קטנות על ים כנרת. יהודים החלו לבנות אניות בחיפה. שתעבורנה בין בארות ובין יסו ואחיכ גם למצרים. — המושבה מנטורה אצל חפה תשוב לאיתנה ע"י דינים ומלחים יהודים בעזרת יותשילר. — ביפו נפתחו בית ספר למסטר

וגמנויה של המזרחי. — בלדה נתמנה השופט היחיד אדולף כהן לסנן ראש השופטים. מיד שלחו כל השופטם מלאכות אליו שיתפטר ולא אבה או שלח מלאכות אל המניסטר למשפטים. להזכירו. כי פולן היא מדינה קתולית. המניסטר ענה. כי נשיא הארץ הקים איתו לשופט ואין כידו להורידו. — מי שהיה מניסטר לעניני היהודים באוקראינה סינחס קראמני נתפש בד חיל דניקין ונכלא. — בוויץ נוסדו קורסם. לגדל מומחיה לאלקטרו-מכניקה בשביל א"י. — באנגליה נקבצו מאת אלף ליטרא שמרלנג לעזרת עניי היהודים כפולן. בכסף הזה. השהו לכיה מיליון מרק. יגנו שם בניים לחלקם פה. — ברשות ממשלת אמריקה חסע קומיטיה יהודית של יהודי אוקראינה מאמריקה לאוקראינה. לחקור ולדרוש על מצב אחיהם שם ועל אופן עזרתם. — הסטודנטים היהודים מגליציה. שבאו לעיר ליאבנץ בשמיה. להכתב שם בבית הלמוד הגבוה למכרה הרים. לא נתקבלו שם. לא הועילו תחנוניהם אל הממשלה בוויץ. אבל נתקבלו באותו תוסן תרמירים מכל האומות האחרות. — בבית הרין לעונשין ברישא נדוגר שני השורים ליטא ומיטראס. שהרגו ביום 8 להודש זה את היהודי רומבארד בקילבושוב העליונה ואת כל ביב ארבע נפש. ביה"ד רן כהוראת שעה את הרוצחים למיתה. — בוועדת פועלי-ציון. שהיתה בלבוב. הוחלט. שיצאו פועלי-ציון ככל גליציה המזרחית מתוך ההסתדרות הציונית. לא ישתתפו עוד בקונגרס ציוני. — בצבא אמריקה עברו יותר ממאתים אלף יהודים וביניהם יותר משמונת אלפים שלישים. 3500 נפלו חללים וייב אלף נעשו בעלי מומים. שש מאות מהם נזכרו לשבח על גבורתם. — בלבוב היתה אספת כעלי אחווה וחוכרים יהודים להועץ על מצבם ויהם הפולנים להם. — המניסטר הפולני לחנוך ולדת נתן להסתדרות מזרחי רשיון לסדר בווארשא בית-מדרש לחנוך רבנים. — לשכתה של המלאכות האנגלית בווארשא חתת מר שמואל נסנה כבר. כי כלתה עכורתה ומר שמואל ובני ליתו שבים לגדונה. — בוויץ יצאו שוב האנטישמיים אל שפת הנהר. להתעלל ביהודים. הסטודנטים היהודים יצאו גם הם ויחה רנע מלחמה. אך השופרים הסירדו בינאם. גם בין סוציאליים ואנטישמיים היתה מלחמה. — בפטרס. שהיה בני-זין באוקראינה נהרג גם הרחינג הן מנהל החרדים ברוסיה. — בניהים של האליאם כדמשק כפו המורים היהודים את התלמידות לחתוף ולהתחייב שלא תלמדנה עברית ולא תיכרנה אלא צרפתית. — שמונים רבנים בפולן וליטא חתמו על פול קורא ליהודים להסתפח במזרחי. — מועצת החנוך בלדו כשל את הלמוד העברי בבהים היהודיים. — מנהיגי הציונים במדינת קנדה קלורנס די סו לו בובר מאת מלך בלגיה בתואר האצילות פרש של ארדן ליאפלד בעד עבודתו הנאמנה בתור קנטול בלגיה.

בעמרים. הסיים הפולני החלים חוק חדש. לקחת בחוקה מעונות וחדרים. שאין משתמשים בהם הרבה בשביל פקידים ושלישים. כנון מעונות של חברות וקלובם בלתי נחוצים. מעונות זרים. שאין צורך במושבו דוקא בעיר הזאת וכן הדרם יתרים של דירות גדולות. — קלמנסה מסר לציר אשכנז בוורסל התראה. כי מצב השלום נשמט ע"י אשכנז. כי לא פרקה עוד את גשקה. עדיין צבא אשכנז קיים בארצו ובמדינות הים הבלטי. גם משמיטה אשכנז את מסירת האשמים נמלחמה לידי המשפט. ושבווי האשכנזים אשר בצרפת לא יצאו לחפשי במרם יכנו את החריבות בצרפת. — בארץ יין נוגלה קשר של שלישים. להרוג את המושל מעצמו ונניילום ולהשיב את המלך קונסטנטיין על כסאו. — בווארשא ננלה סור. שפקידים רבים וכו למשרוח טוכות ע"ם העורות מוויסית של בים נבחים. שנעשו בווארשא ע"י פקיר ומכר כל אהת במחיר 2000 מרק. — העתונים מודיעים. כי נורל גליציה המזרחית נקבע באופן שתהיה בלבוב ממשלה מיוחדת תחת יד נציב פולני. הסיים בלבוב ישלה מלאכות אל הסיים הווארשא. ומניסטר גליציה ישב בווארשא. סדרי גליציה המזרחית יהיו דומים לסדרי גליציה באוסטריה. — במקסיקה פרצה מלחמת אזרחים וארצות הברית שלחו שמה

הזרה לשלח לחפשי את הקונסול האמריקני. חיל אמריקה מוכן לקרב. — עקב תוצאות הבחירות באיטליה לא תאשר מועצת המלכה שם את ברית השלום ותדרוש שניים ותקונים. גם רומניה עומדת על דעתה ואינה רוצה לחתום. — חיל צרפת בסוריה כבש את חלב (אלעפא) וחלק ממסלת הברזל הנגרדי העוברת שם. — בענין שביתת פועלי המחצבים באמריקה נצחו הפועלים ומחיר הפחם יעלה הרבה. — מתקיימות השמועות, כי ממשלת רוסיה של הסובייטים וממשלות המערב מתכוננות למועצה על-אדות שלום באופן שתותר רוסיה על כל המרינות שנקרעו מרוסיה משני עברי הים הבלטי וליטא ופולין (אבל לא אוקראינה) בכלל. בקרב יתאספו מלאכיהן בפנים. — במרינות הששנים הוכרזה התינוסות כללית מבני כיא עד בני ליב שנה מפחד המדיארים המתכוננים לשוב לכבוש את ארץ הסלובקים. — בוויין נגלה שאיזה רוצה בלתי נודע רצה ילדה לאכול את כשרה. — בפאריז נחתם ברית השלום עם בולגריה. — הסינאס באמריקה עדיין מתקשה בתנאי השלום ובסוד אגודת העמים ובכדי להכשיל את נשיאם ווילוזון שאינו ממסלנתם. המה מפירים את עצותיו. אך ממסלת אנגליה מבטיחה, כי אגודת העמים תוצר גם בלי אמריקה. — הסוציאליים באיטליה מתכוננים להזנין נגד המלך ונגד הצבא ונגד ברית השלום, שתנורם סלחמות חדשות. ומצר שני רוצים הקנאים לקבוע שלטון הצבא. שבית כללית החלה ומלחמות בכל הערים. — גם ברומניה פרצה רוח מרידה נגד בית המלך, העם מאס בו ושואף לנרשו. — בר המניסטרס הפורנים חוץ מפדרבסקי התפטר ומבוכה רבה קמה למעלה.

ר' ברוך דרשן ותרעומותיו.

מאת פ. ה. וועטשטיין.

ר' ברוך דרשן (מוזכר בהקדמת ספרו זרע ביד חלק שני) את ציזת היהודים דבה, חרב ורעב, שראה הוא בשבט עברתם בשנות ת"ח — ת"ט, ות"ו — ת"ז והוא נצל מהם בדרך גם ונדר בהיותו במצור ובמצוק כשיעורו ד' ויחלצהו מצרותיו ישים לדרך פעמיו לעיר וינא וישתמח הוא (שנשאר לברו מכל אחיו ואחיותיו) שם על קבר אביו שלא זכה לכבוד בחייו מפני שמת עליו בהיותו ילד בן שלש שנים. וכמה תורה ביטלה הרשעה — אומר הוא שם. — בכל הנהו הרפטקא ובצוק העתים שהבעיתו אותנו בעינותינו. כדבר בהרב ורעב שפאנו צורינו. ואני הבר ראה ראיתי את עני עמינו. ועם כל זה לא היינו מבטלים התמיד ולומדים תורה כדרך הרחק... כפשע היה כינינו ובין המית, ותלויים היה חייו מננה... לולא ד' שהיה לנו אזי חיים בלעונג וברוך ד' שלא נתננו שרף לניניהם. ולא היה גם כזה גלוי ומפירסם מכמה וכמה דורות. וכבר מודעת זאת בכל הארץ. ואם אמרת אספיה נא כמו. לא ידעתי ספורות למו. גם עצמו מלספר ואני נרתי בעת הצרה כשהיינו במצור ומצוק באם. יראה ד' בעני וישמע תהנתי וייל דמעתי ומצרה זו יחלצני אשים לירך פעמי לקיך וינא אשר שם קבר אבי החפיד זיל ולהשתמח על קברו כדי לעשות קירת רוח לנשמתו לאחר מתו. מאחר שלא זכיתי לכבוד בחייו ב שר נפשי דעולמו בעורו ילד בן ג' שנה... שמכל אחיו ואחיותיו הן אני נשארתי לבדי .. ואנכי בדרך נחני. וכימיין צדקו סמכני. אמצני ואף עזרני. ומלאכיו שלח לשמרני. ולמקום קבורת אבי זיל הביאני. ומשם רוח ד' נשאתני. עד שבאתי לשום לקיך אמשטרדם.

ר' ברוך דרשן מוכיח (שם בהקדמה) לבני דורו את מוסיהם. מניד להשוכי עם פשעם ולשיבי עדתם הטאתם.

(1) ראה מאמיו עליו בהצנפה גליון ב' זכ" ש:ת תרע"ט בגליון א—ב תר"ס. שם בגליון א—ב צ"ל ר' ברוך דרשן במקום ר' ברוך דרשן; מתבר הכית חרש' בג'ום, הפוי חרשי

כל מום וכל מנרעת, שהוא מוצא בהם. על מנהג וכל נמוס. שהוא רואה בו און, עוזה היורה, עקוש השכל הבריא וקלקול ההניין והצדק. מלה ומוקיע הוא אותו לעיני השמש ואינו מחדר דבר תחת לשונו ואינו נושא פנים לשום איש, יהיה איש מורם מעם, בעל בעציו, שכל העם כרוך אחריו ביראת הכבוד וכל משאת הנפש. הנכוחה היא נר לדגליו והאמת — אור לנתיבותיו. הוא הדרשן והמספיל והמקובל — בדרשנים התקלים. במפלפלים שם תהלה והמקובלים לא זכו בעיניו. הוא מתרעם על דרכי הדרוש המשוונים והמזורים, המנונים והמכוערים, ומערער על למוד החלוקים מבלבלי המוח וממטמטי הלב, שראויים להרחיקם יותר מלמודי הפילוסופיה וחכמות הצנויות, שנחרטו כימי הרשביא והרא"ש וקורא תגר על למוד הקבלה ועל חבור ספרים ופרסומם במקצוע זה ועל נוחני הסגמות על חבורים כאלה המעונים נניזה. הוא תולה בעונותיהם של המפלפלים את אויך הגלות ואת עכו"ב הנאולה, את נודל הצרות הנוראות והנורות הרעות, שארעו בזמנו. את הרבן הקהלות ובתי הכנסת ובתי המדרש, את קריעת כמה ספרי תורה ואת הרינת כמה נאנו ארץ וכמה אלפי אלפים נפש מישראל ומתח עליהם מדת דין קשה זו בשורה אחת עם מחללי שבת ומגדלי חורים כן צועק הוא מר על מניי חונים בלתי הגונים ועל לבשי מכלול ותכ"ש ועל בחירת רכנים בשוחר ושופך קיתון של רותחין, של נרוף ותמה של בוז והתמרמרות על כאלה וכאלה עוברי ברית ומפירי חוק מסכבי הלול השם ומעוררי נאה ושנאה לעמנו. את כולם הביא במשפט ועל כל דבר כקץ בגדול נחתה יד בקורחו הקשה והחידה אין נקי.

ומכאן תוכחה לאלו הדרשנים שקרנים — שולח הוא בהם לשונו בהקדמה הנ"ל — אשר מקרב כאו שועלים קטנים, שמעלים הבל וקושרים נימא בנימא מדחי אל דחי עד מאה דהיות ותולם הרים בזערה בדבר שלא ננע ולא פנע. והנה הכמים הם בעיניהם ושחו בשמים פהם ואומרים שהמחברים הראשונים כדרשחם לא השינו ולא טעמו טעם התורה, וטוב בעיניהם עוליהם מכציר הראשונים, ומרוב תשוקתם בזה קראו ללימוד זה שם בארץ לימוד וענדיין. כלומר מהברים דברים נפירים כה שכותרים זה את זה לפי סברתם או לא שנכדו יפה וקושרים אותם בקשר בוגדים ללות פנים בתורה שלא כהלכה.

צאו נא ראוי — מתמרמר ומרעים הוא שם על המפלפלים. כמה נחכשי קרמונינו ולחיה וקראו מר וצווחו ככרוכיא על לימוד ההילוקים אשר המציאו דורות שלפנינו. מה שלא היה כוונתן כי אם לחדודי בעל"א לאחר שכבר מלאי כרסם מן אמתת הפשט שתחלה נשא ונתנו בהלכה ופירשי' והתוס' וירדו לעומקה של ההלכה זה מותבי וזה מפרק ורווחא שמעתתא, אליבא דהלכתא ולבסוף עמד הרב לחדר את התלמידים כדי שיהא להם לב ממחר לשמיע ולפלפל בהכמה מצד האמת וכל זאת מפני שראו הלכות התחילו להתעטעט בערך שכל הרשונים שלבניהם ז"ל. חכמי דרות שבאו אחריהם כשראו המכשול הגדול שמניע מזה שעשו את העיקר טפל ואת הטפל עיקר כי לא מהררים התלמידים אחר פשט האמת ומשכי' אחר הריפת של הבל ועל כן נתאספו חכמי הדור והתקינו תקנות על זה והיו מנינים זה הלימוד עד שהיה נמאס בעיני כל ובטלוהו. ומכיש שראוי ונכון לקנאות קנאת ד' וקנאת תורתו הקרושה לבסל לימוד שקר מוהלש כזה שמשכו הללו בחבלי שוא לחזרה שבכתב יראוי טפ' להרחקו מלמוד פלסופי' ולימוד חצני שבימי הרשביא והרא"ש זיל החרמו עליה. ובעינינו ראויי שמעת שבא לימוד המכולכל הזה במדינתנו באה ערבובי וחשכה גדולה לעולם וצרות צרורות הוה על הוה שבי' על שבר ונשפך דמים כמים ואין קיבר וכמה קהלות נחרבו ובתי כנסיות ומד-שות שנהרסו וכמה ס"ת שנקרעו וכמה גאוני ארץ שנאספו ונידונו במיתות קשות ומשונות בעויה. וכמה אלפי אלפים נפשות מישראל שנחרנו עד שנישארנו מעט מהרבה אשר לא יאמן כי יופרי, וכבר בחובים על ספר הקינות נהי והני אבל עצמו אלספר כי אין מספר ובודאי לא עביר הקביה דינא בלא דינא ח"ו... נמי יש כמה לתלות המכשולות הגדולות שהיתה במדינתנו ברוב הקהילות הן

בענין הלול שנתה על ידי שרוב מחיתן היתה בהראנדייש. שהיו שוכרים עיירות או כפרים משר' המדינות למכור שכר וייש ומי רבש ומכרו עיי שפחות ניות בשכתי' וייט ונמשכה מזה עוד הרבה עבירות חמורות מאלו אשר לא נתן להכתב גם היו מגדלי חורים ועוד יש לתלות החורבן כמה שהקילו בענין החרמות, שהחרמו כמה פעמים בדבר המלבושים⁽²⁾. וכן בדבר הרבנות שלא יתקבלו עיי שחרים⁽³⁾ לא יעשו אלקי' זהב ובסף ולא נתקיים ומה לנו גדול מחרס דשמו מוכיח עליו. גם יש סיבה גדולה מזו באשר כמעט אין לנו תפלת עיי חוני ארצנו שמקבלים אח שאינו הגון שפרקו נאה רק שקולו נעים ואפילו אם הוא עם הארץ וקל שבקלים ומתוך כך הוא סחרף ומגדף בקריאה התיבות גם לפעמים מבלע אוחס לנמרי והרבה ברכות לבטלות שנמשכו מזה כתפלה י"ח ובברכות התורה שמברכים לפניה ולאחריה שהם בודאי ברבות לבטלה ואין לענות אמן אחריהם, ולא מבעיא שאין לנו זכות תפלת צבור אלא נורמים נוקים גדולים אפילו ליחרי טולה שמאריכים בננונים. ימתוך כך זמן קיש ותפלה עוברת ואין ספק שזוהי סיבה לאריכת הנלות ומעכב הנאולה. וצדעת נושנת היא מכסה דורות ואין דורש ואין מבקש למהות בידם. ועם כל זאת זכות תורה שהיתה במדינתנו יותר מבכל שאר ארצות וכירוע ומפורסם לכל היא שעמדה לנו ולאבותינו עד שבא הבלבול מלימוד תורה ושוא הנזכר. והא והא נרמא לנו הירבן גדול שנעשה במדינתנו בעויה ומי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די⁽⁴⁾.

ועוד רעה הוליי — מוסף ומרבר הוא שם להלן סרה על המקובלים. ראיתי שעורויה בענין למוד הקבלה דכבר ידענו שעל כן נקרא בשם קבלה דשמה מוכיח עליו שנמסרו במסורות איש מפי איש עד משה רבינו שקבלה מסיני ואין רשות לנלות אותה כי אם לאחד מעיר שנים ממששחה ושארין בירי אדם לחדש בו דבר מדעתו כי אם לרמוה בדרך רמו מתוך הכתובים או מ-מרי רז"ה. והן עתה קמוקצת אישי שם הם בניניהם משתמשים בתנא ועשאים קדוים לאכיל טמנה. ומתכרים חיבורים בעניני הקבלה ורשות נתן להם להרפיטו ומתוהים בהם על העיירות לחלקם בעיקב ולהפיצם בישיאל כאמור להם אטוף להם לשכר, ומגלים צפנים וממונם לפני גדולים וקטנים. ולא עיד אלא שמעריבים דבריהם מה שבגדים מלכם עם דברי בקבלה עד שלא נודע ולא ניכר איזה הם דברי חכמי האמת ואיזהו דבריהם שהוספו. וכל זאת כל קביל רוח יתירה דבהו ומדברים על צריקו של עולם דברי עתק מה שהעתיק מהם. ואתם אחי ורעי צאו נא וראו דאפיל אם לא היו רק מעתיקים דברי חכמי האמת בהיותן ככתבם ולשונם היה עונם גדול מנשוא על שפטרסמים הכמה זו ועושים אותה שומה בפי הבריות. קל והומר בן בנו של קל וחומר שפושטם ידיהם בגובל הקודש. ונהירנא מרבנא קשישא שהיו מרחיקים עצמם מלימוד הכמה זו מחמת שחששו חשישא זו שמא שלמה בה ידי אהרים מה שאנו בהוש רואים שכן הוא... יסלחו לי חכמי דורנו אשר המכשלה הזאת יוצאת מתחת ידם שנותנים רשות והרמנא להרפיס אותם ויתנו עריהן ויצדיקו אותם ומגדילים אותם עד יום השמים והם במעדי שקר חיו על כותבי פלסתר. ובאמת

(2) כבר ביום י"ז אב שנת שני"ה עשו חכמי קראקא ים היתא תקנות בעניני מותרות כדבר כלבושים ותכשיטים מה שאסור וזה שמתיר ללבוש והבדילו בין מ'כדשים חרשים וישנים ובין כלה ושאר נשים ותקנו חקה אחת ומשפט אהר לאיש ואשה, לכהור ולבתולה, לגר ולאורת (וועטשטיין, קיבנות משנסקאות ישנים ע' 22).

(3) בשנת שמי' הוציאו הנאינים דריא כוריד גראמניץ כועד לובלין תקנה בכל חומי הקנס, שאסור להשיג רבנות בכסף או ע"י ענינים אחרים המכביאים הנאה מכון וכל מי שעבור ע"ז יהיה כנודה משני ע"ימות ונברל מכל קהל הגולה ומכל קדושת ישראל ואותה התקה נשנתה בשנת ש"ו עור בית-תוקף עזו (הלכנן שנה שלישית גליון 18) וכל זה לא הועיל ורכנים נתמנו ע"י שחרים.

(4) הגים אפרים איש לונגשיץ מהגר עוללות אפרים וכלי יקר (שנפטר בפראג בשנת שצ"ט) ורבנים אחרים, שקרכו לוסנו של ר' ברוך דרשן ערערו על חונוים (צונן, גיטשעצערענשליכע פארטרענע ע' 495 גירעמאן, קוונללנצערסיען ע' 31, 141, 300 זגרייטאן, צייטשריפט פיר העברעאישע ביכליוזרפיה שנת 1911. ע' 166—178).

Już wyszedł z druku grudniowy zeszyt miesięcznika

MORIAH

TREŚĆ:

- Wilhelm Berkelhammer | Dwa posterunki.
Dr. Szymon Lustig | Unarodowienie ziemi.
S. Hirszhorn | Żydzi w Polsce za czasów Księstwa Warszawskiego (1807-1813) (I.)
Achad Haam | Władza rozumu (Majmonides) przekład Dra J. Frenkla (II.)
Dr. Ignacy Schwarzbart | Przyszłość narodu żyd. w oświeceni Kłaczki i Zollschan.
B. Zimmermann | Dwa komunały (II.)
Jehoasz | Hej, stróżu! Co się stało w nocy?

PRZEGLĄD:

- W. B. | Antysemitizm a etyka żydowska.
Dr. J. F. | Z hebrajskiego ruchu wydawniczego.
Dr. Henryk Lilien | Z wydawnictw pedagogicznych.
Dr. M. Bienenstock | Wystawa „Koła miłośników sztuki żydowskiej” we Lwowie.

BIBLIOGRAFIA:

- Dr. J. F. | Kצור התלמוד.
Julian Rottersmann | Max Brod: Das grosse Wagnis.

Adres Administracyi: Kraków, Stradom 15.

מודעה גדולה.

מאת בית מסחר הספרים, התחיה המפורסם בסטאניסלב

אבשר את אחיבי, כי יוכלו למצוא בבידיהם שלי כל מיני ספרי חנוך ולמוד מכל הפרלנים, כל מיני ספרי רומל, חומשים, תנכ"ן, סידורים, תפילין, מוונות, פליחות, יצירות, כל ספרי השכלה מן הספרות העברית והיהודית, מלון עברי חדש מתורגם פוכנית ואשכנזית מכורך 60 כתר, הספר הפרדוני החדש, הספר 15 כי, תמונת כל סופרינו וסופרים יהודיים, קישות עביות ויהודיות מצורות, ספרים סיצאליים וספרים מחכמי ישראל, הכל במחירים נמוכים, למי"ם לב"ם עברים ולחברות אחן רבט הגון, בקבלי דמי קדימה אשלח בוקיפה.

Księgarnia „Hatchija” (6-10)

A. Robinsohn, Stanisławów

Mesolament-Spiess.

כאב רוימאטי של עצבים ורוימאטות של פרקי האברים.

יחדלו אחרי ההשתכשות בפרופאראטים של סאליציל, שיש להם השפעה פיוחת על פיקי האברים ועל השרוים וניתור על דמת אנוש, אך בששתחשים במעשה סאליציל להכניחו אל חוף הגוף יגרום נכמות מ ובה השפעה פיוחה על הקיבה (גרי), הלב, מעכב סכוב הדם ואף על העצבים, יגרום הערובת תכונן ביצה בשתן ורלגת הכינית, אבל השתכשות באופן חיצוני, משוחת העור במעשה

Mesolament-Spiess

חשוי כרוגןופעל לרסיר הכאב בלי השפעה צדדית, שאינה רצויה Mesolament-Spiess בתור מעשה חדיני של סאליציל עזוי עני לאנולין, שוכן קל שבקלים, החודר על בקלה וזעזעו את הער ואין לו ריה סאוס, כזה משתכשים בחועלן יבה סאד. Mesolament-Spiess יש לו הוספה שי מכובל החקוק את פעולת המיוטאן הנסנא במכנים, סקול את רכניסה פוסה, ספוד את הכראה דרע ועושה את הכאב בלחי כורגש ער שתכא הגאולה עיי פעולת המיוטאן.

משיחה של

Mesolament-Spiess

פעמים אחרות ולפעם ופעמים אחז ישתק גם כאב נחמד וחוק של רום ינות, חלי עצבים והשרוים, פרקי האברים והעצמות, לריש בכל כתי מכר סכסום סנסל-מנט-שפיסס ככני סהכות, הסכילי בארבעי גראם, אופן השבש בו נמצא בכל הכישה.

הסיבה היא מה שאינם קוראים בהם קריאה חלושה בהעברה בעלמא. גם אותן המחברים מעוררים עיני החכמים וגונבין דעתן ומביאים להן איזה קונטרס מה שלא ניכר מתוכו חסרון ונרעון ההוא. צאו נא וראו מי לנו גדול שכמה דורות כמו הרב הגדול איש האלקים המקובל הגדול האריי ואחריו תלמידו הותיק מהריה ויל שכל דבריהם הם אמת וברוח הקודש נאמרו, והקפידו מאד שלא תתגלה ולא תתפרסם חכמתם ואדרבה נורו בחרמות שלא יוציאו מחכמתם לחוץ לארץ המזאת, ובני אדם הללו להנאתם או כדי להרבות כבוד עצמם ממעטים בכבוד שמים היו רכבוד אלקים הסתר דברי.

חברת ציון בקרקא.

מודעה, כי אור ליום ב' וישב 16 כנסלו בשעה 7 יציא מר ד"ר דוד בולויא בבית ח' ציון שטרוארס 16 עיד הציונות — החשובה היחידה על שאלת היהודים. אחרי ההרצאה וכוה. יבואו נא כל החברים בליות אורחים רבים.

Table with 2 columns: Name and Address. Includes entries like אליעזר דורנר, מאורשים, כסלו תר"ף; קריסטופול, קראקא; מרדכי דטר, צפורה נאמנוורט; הג והולנד, נוטה (אשכנז).

הנני מברך את ידידי ה"ה מו"ה אברהם שטינגלין במי"ם לארום בתו. ש. מ. לור.

הננו מברכים את ה"ה מו"ה שלמה בוימינר לארום בתו מרת גלדה במי"ם. ש. מ. לור ובני ביתו.

הננו מברכים את אחינו מר בן ציון וואלף ואת כלתו מרת בלהה מאנן מרישא לארוסם במי"ם ורב טוב ושלום. האחים וואלף-ציעשאנוב.

גלב נאמן הרינו מכריכים במי"ם ובאוושר והצלחה את רכינו לדעה מר בן ציון וואלף לארוסו את מרת בלהה מאנן. שלום נאטעספעלר, מיכל פריעדמאן ציעשאנוב.

מקומק לבי הרינו מכריכים במי"ם את חברינו מר בן ציון וואלף לארוסו.

צבי אריה שאַפּעל, זעליני לעמפעל, ציעשאנוב.

הננו מברכים את ידידנו מר מרדכי דטר במי"ם ורב שלום ואוושר לארוסו. מו"ל, המצפה.

ברנשי ידידות אבך במי"ם את מר מנדל קלאספאלץ לארוסו את מרת דינה רייך מקשאנוב.

צבי קויפטייל.

במי"ם מקרב לבנו למרת בלהה מאנן מרישא לארוסו עם מר בן ציון וואלף.

אהרן בענטשער ואשתו בקאלוש

ברכת מי"ם מקרב לבי לידידתי מרת חיה יונס לחתונתה עם מר רב שטיינר.

ישראל האהן.

מאת קוראי המצפה בהולנד ובבלגיה. נבקש שיזאלו לשלח נספח החתימה (בעריכת השטרות בעין יפוט ליר מר

M. DESSER - Haag HEEMSKERSTR. Nr. 4 — (HOLAND).

מודעה פרדגונית.

הנני מקבל תלמידים ללמוד את הספרות העברית בכל-מקצועותיה. M. J. HEILMANN Podgórze, Józefińska 22.

ספרים טובים עיי המצפה.

- רחו ישראל, סחקר, להגין אל התורה לפני הריסות המבקרים הנצרים. הכפי הוסן קראו לו כוזרי חדש סאת תרב החכם כתלסירי שריל ד' סרדכי סורטארה. קר. 8
משנה נספח פירוש קצר על התורה על ררך הסחקר ומצוטו של סקרא סאת החוקר הקרמון יוהן אבן כספי. קר. 10
דקרוק שפת עבר (באופן סרעי סיותר) סאת ברך שפינזוא. 7
שני ספרים נפתחים: רכרי האגרת ויון מצולם.
על ובחי שנת ת"ה. קר. 5
המשורר העברי (קובץ שירים לאומיים). קר. 5
לוח שעשועים קובץ מאמרים סרעים, ספרותיים שירים וספרים. קר. 4
מחנות וספרים סאת דור י. זלנברוש (156 עמוד גדולים). קר. 8
תבנית וטמונים סאת ש. וואלקוסקי. קר. 5
השרון (קובץ מאמרים סרעים וספרותיים). קר. 5
הלאה הנשק (ספור סאת ברתח סיטנר תרגום צהיר). קר. 4
עין פרי (ילקוט ספרותי של מאכרי סרע וספרים). קר. 3
הנאולה או עקבתא וסושיא סאת אב"י קמנצקי. קר. 3
לבות נשברים (שיחת ספרותית) סאת ד"ר ויל לאנרא. קר. 4
לקורות היהודים בפולן וביתור בקראקא סאת וועטשטיין ורגון ולשון עבר לסי משנתם היתרון סאת היילמן. קר. 4
משלי חכמינו סכתהים, הגיונות וספרים. קר. 3
" יוסף איש רוסהיים ה"י השתלדו הגדול ר"י יולמן ומפעלו הכבירים לכנסת ישראל באשכנז סאת ש"ר. קר. 7

חידות הגדות.

עיד עשרת השבטים ופתרונו

מאת שמשון מנחם לור.

תכן ה עני ניס: פתיחה. פיק א, סוד הסמבטיון בתור אות לקרושת שבת. ב) הסמבטיון והרי החשך ביחוסם להשבטים. ג) ההגדה על אדות בני משה וסודה. ד) ממלכת ישראל בערב הדרומית ובאפריקה המזרחית. ממלכות יהודיות של הכוזרים. ההלויים והאזוארים באירפה. ה) אלרר הדני וספוריו. ו) נפלאות עשהיש מקיימות עיי עדים נכרים. ז) מהות השבטים ההם וסוד שבט ינוסי. ח) ממלכת ישראל באויה התיכונה (כשורת בנימן מטדילו). ט) בשורות עיד ביאת עשהיש והמשיח. יב) עשית הסמבטיון. יג) ממלכת ישראל במדבר סהרה. יד) דוד הראובני ושלוחתו (ממלכת ישראל במדבר ערב). יו) ממלכת ישראל בתורו (דברי הימים של עשהיש. יז) עקבות נדחי ישראל באויה המזרחית ובאסטייליא. יח) עדראיה לכל הגדות. יט) אגרת. נחמה סבני משה אשר מעבר לנהר סמבטיון. כ) שבתו צבי ועשרת השבטים. כא) הגדת היהודים האדומים וסודה. כב) חירים נוסעים לבקש את עשהיש (מכתב רבנים אל בני משה). כג) עשרת השבטים והסמבטיון בחינא. כד) עשרת השבטים באפריקה. כה) האנגלים — עשרת השבטים. כו) היפנים — עשרת השבטים. כז) בגול ההשערה החדשה שהתכללו עשהיש בנינים. כח) פתרון החידה. כט) השבטים ומהקווחם בא"י יאמן נלותם. כס) יהודה וישראל נוי אהד. כא) שנים עשר שבטים בומן הוזה. כב) אחיית דבר.

כל הפתובלות האלה תתבאנה בחקירה מדעת הפשית בהגרות כל הזמנים בענין זה יעלו מקורן ומהותן כל ההשערות תבנה. להעמיד את הדבר על אמתותו. מחיר הספר 5 כתרס. — להשינו עיי האדמיניסטרציה.

מאת היתמי המצפה בוויי.

נבקש שיזאלו למרוח בעצמם לשים למר פ"דבינר כרחוב רשבראנד 39 ולא יטריחו אותו לחשש אחרים.

הונטרס

לכל הסכמתו במחיר K. 1.50 תקציב
יש להשת בניה מסחר ספרים של
JUDA BORNSTEIN
Kraków, Krakowska 12.

העמים העתיקים וישראל

והמצרים, הפרסים, היונים, הרומים, הנצרים
הקדמונים, הערבים, החיזותם לישראל.
נסין לבאר את התהות האנושית

הקדמת

מאת מתתיהו מייזש

נמכר במערכת "ה צ ט ה"

ימחירו 4 כתרם.

CHIEL TEITELBAUM

Kraków, ul. Dietlowska 49.

פסקיפס אולטראמארין, וואגנר
שמיר, פאסטא, מינטע, (אין דוצענדען
1/2 אונד אין פלאשען), וואזאלין געל-
בע אונד שווארצע, אויך אין פעסע-
רן, אעלע אונד דערנלייכען, ערסטע
רוועלע.

אָהנע אָפּעראַציאָן ראַדיקאַלע הילפע פֿיר פֿעראַלטעסע אונד געפֿעהרליכעסע ברוכריידענדע סינדער, פֿרויען

עראַנען זי גראַטס אונד פֿראַנקא פֿראַסעקט פֿאַן מ. פֿרייליך ספעציאַליסט
פֿיר ברוכלדענדע אַערפֿינדער דער ק. ק. פֿא. באַדאַנען אין לעכבערג
גאָדעקא-נאַסע 35, אים אַהנענען הווע.

פֿרויען ווערען אונטער סײַן אויפֿזיכט פֿון א פֿרוי כעאָנדיעלע.

אמת ניתן לכחוב איך שראיתי אצל הרבני הנגיד וכו מוה ר' משה פֿרייליך נרצ
מכתבי תעודה מצדיקים ונאונים וכולם יערוץ וינדין שלא קם כמשה רופא מימתה
לשבר רחיל, וכל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא. דברי הק
זאב ואלף אבדיק אריששוב בעהמיה.

ריח יום ג' לסדר ויצא תנוד לפס צאנז

שלום וכט'ם לכבוד הישיש וכו' מוה' משה פֿרייליך נ"י מזכב בעת אצל
ר' מרדכי גאַרליצער בעיר ראַדאָמישל גדול.

אחר דרישת שלומו הטוב אבקש מכבודו הרמה שעיקר הדבר שיעשה בשלימת
כפי יכולתו ולא ידבר מרצי כסף ואז יהא תשוקת ההולה וביני אליו היינו שקורין
צושראהן וכשישלה השיי הפואה אל ידו בודאי שכרו - לא יקופת. דברי
הד"ש ומצפה לכשורות טובות וחפץ בהצלחתו.

היק יחזקאל שראנא האלבערשטאט

חונה פה ק"ק שינאווע יצ"ו.

"יודישע מאַרגענפּאָסט"

די "יודישע מאַרגענפּאָסט" ברענגט אויספֿיהרליכע יודישע און אלגעמיינע
דיעות און אַרטיקלע פֿון די בעסטע יודישע פּובליציסטען. אַבאַגאַמענט:

- פֿאַר אַ חודש — 6 קראַנען
- פֿיערטעל-יעהרונ — 18
- האַלב-יעהרונ — 36
- נאַנץ-יעהרונ — 72
- אַין אויס-יאַר — 84

Jüdische Morgenpost, Wien, II. Taborstr. 52 b.

הפירמא הישנה

A. FAUST, Kraków

מציעה את קובץ הספרים העשיר שלה מכל מקצועות הספרות. ספר
הבנים, ספרי רימיל, השכלה, ספרים זורנונים. כל ספרי הלמוד ללמוד
עברית ויהדות. כל הספרים, שיצאו לאור זה עתה, קורות היהודים של
נרעץ כיהדות ובאשכנזיות, כל ספרי התיאטרון היהודי, גם כל הספרים
האשכנזים בעניני היהודים מהפולין ר. לעוויט, יודישער פולנ זכר.
רשימות (עברית או אשכנזית) אשלה הנם. פנו אלו כל
דורשי ספרים ותשכעו רצון.

בעל הפירמא

Fl. Faust, Kraków Krakowska 13.

לדורשי ספרים.

- פֿאַר אַ יודיש ווערטערבוך געבונדען 20 ק
- פֿאַר אַ יודיש-דייטש 15
- פֿאַר אַ דערנערערערבוך 10
- פֿאַר אַ פֿלאַמיסקי: שפּרעכט אַיור ענגליש ?
- פֿאַר אַ מעשה אַרע מ'פֿוערטערבוך און מוסטערברעיע 11
- פֿאַר אַ פֿלאַמיסקי: שפּרעכט אַיור דייטש ?
- פֿאַר אַ שוים ווערטערבוך און מיסטערברעיע 11
- פֿאַר אַ פֿיימאָנזשין קאַליראַפֿישער ברעפֿעסעלער 7
- פֿאַר אַ מיט געאַגראַפֿיע פֿון אַרץ ישראל
- פֿאַר אַ שוים מאַסע 10
- פֿאַר אַ קרינטיק: ליטעראַטורוויסענשאַפֿט 2 בענדע 20
- פֿאַר אַ בירנבירם: נאַטורוויסענשאַפֿט אַילוסטראַרונג 13
- פֿאַר אַ געאַגראַפֿיע מיט מאַפֿע און 18
- פֿאַר אַ זעל סאַרטען יודישע קאַרטען, מיסטערקאַלעקט
ציעט צו 100, 75, 50, 30 ק
- פֿאַר אַ אַלע אַנדערע נייע און אַלע ספֿרים, אַויך
חומשים, ספֿרים און האַרפֿ און אַיינזעל העבר.
און יודישע באַדערענע ליטעראַטור, אַלע העבר.
לעהרבוכער: שפּאַני, הרבור העברי, הלשון,
שפּאַ עמט, פֿרקם ראַשונים וואַלקאַוויסקים
לעהרברייף, א. ד. ג. טעאָטער-טעקסטען
אין דער ביבליאָטעק
פֿאַר אַ לעהרער, עראַיינען — ראַבאָט
זר, בילדער און גרויסער אויסוואַהל

Juda Bornstein, Kraków

Krakowska 12

דעם פֿרייז מוז מען פֿאַראַייס שיקען. חוץ
פֿאַרמאָ-דעקאַמ. 1 ק. פֿאַקעט 3 קר.

ספרי ולקובסחי הידועים

אפשר להזמין בכל בית מסחר של ספרים או מן המחבר עצמו עפ"י האדרסה
S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.

33 מכתבי הוראה לשפה העברית, 32 לשפה הפולנית, 10 לשפה הגרמנית, כלם
עבורגמים ומבוארים יהודית בשביל מתלמידים בלי עזרת מורה. בעזרת המכתבים
אלו יוכל כל אדם לסגל לו את שלש השפות האמורות בזמן שידע לקרוא את הספרות
בשירותו, ידע לכתב בשפה משוכללת ומודרנית וידע את הדקדוק על בוריו. התלמידים
עפ"י המכתבים שלמים את בחינותיהם למחבר. מחיר עשרה מכתבים 40 כתר.
קופלט שלם של 32 מכתבים 110 כתר.

ה ש פ ה

ספר למוד שפת עבר לבוגרים בשביל קורסים ומורים פרטיים. המלים
מתורגמות יהודית, פולנית וגרמנית. חומר הלמוד קל ומענין. הדקדוק משולב בתוך
פרקי קריאה בזמן שהן התלמיד מרגיש בו ולומדו בקלות. מחיר ללמוד המבטא
הספרדי, גוף של פעלים. המחיר 16 קר.

לכוטי רש"י

לקיטום מן המקומות היפים והפיוטיים של רש"י בספר בראשית מסודרים עפ"י
הסדרים, הפרשנות והספוקים. מתאים מאל בשביל כתי ספר עברים ומורים הנוטים.
המחיר 4 ק.

בגליציה המזרחית אפשר להזמין את הספרים הנ"ל ע"י

S. Münzer, Lwów, Stanisława 6